

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

BROJ 5 (121)
SVIBANJ / MAJ 1991.
LEBENDIGE GEMEINDE
MITTEILUNGSBLATT
DER KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN
CIJENA / PREIS 1,- DM
LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

Taj divni Božji svijet

U ovom broju

Biblijska olimpijada
u slici i riječi str. 11-22

Materina tužaljka str. 2

Sumnje i pitanja str. 3

Grad
„za dar dan“ str. 5

„Napredak“
u srcu i domu str. 6-7

Važnost navještaja
vjere str. 8-10

Opcija za žene str. 10

Predsjednik
Tuđman primio
mlade iz Berlina
str. 23-24

Po muci
k uskrsnuću str. 26

Razgovor
s Hercegovinom str. 28

Proketo ratno
stanje str. 30

Ljubav
i socijalizam str. 31

Armes
Deutschland str. 32

Kroatische Bibel-Olympiade Vjeronaučna olimpijada '91
Taj divni Božji svijet
Diese wundervolle Welt Gottes
Offenbach a.M. 4.-5. 5. 1991
XX. kroat. kath. Jugendtreffen / Susret hrvatske kat. mladeži

Slike objavljene u izvještaju o
20. susretu hrvatske katoličke
mladeži snimili su g. Miroslav-
Mičo Janković iz Hofheima i
fra Ignacije Vugdelija

Vjeroučenci iz Utrine (Za-
greb) neposredno prije
natjecanja (gore) i „Ave
Maria“ iz opere „Gubec-
beg“ u izvedbi frankfurts-
ke mladeži (donja slika)

Sretan vam Majčin dan!

Majčinu danu nema još ni sto godina. „Izmislila” ga je Ana Garris, učiteljica iz Filadelfije u Sjedinjenim Državama, 1907. godine. Sedam godina kasnije, 1914., odlučio je Američki kongres da se slavi taj dan, a predsjednik SAD-a Wilson, pobjednik u Prvom svjetskom ratu, najavio je tu odluku ovim riječima: „Neka se svaka druga nedjelja u svibnju slavi kao javni čin ljubavi i zahvalnosti koje iskazujemo majkama naše zemlje!”

Nakon rata Majčin je dan „doselio” u Evropu. U Njemačkoj se već 1922. godine svečano slavi, a u Hrvatsku je došao puno kasnije. Za komunističke vladavine potpuno ga je potisnuo Dan žena.

U našim misijama na Zapadu Majčin se dan svečano obilježavao priredbama, pjesmom, darovima, već od samog početka njihova djelovanja i s pravom dobio pravo građanstva među glavnim proslavama u našim župnim zajednicama. Godinu za godinom Majčin dan u hrvatskoj iseljenoj Crkvi biva sve ljepše i sadržajnije oblikovan. Kao da organi-

zatori toga lijepog dana znaju za arapsku poslovicu: „Budući da Gospodin Bog nije mogao biti posvuda, stvorio je majke” i za riječ Alberta Stiftera: „Majčino je srce najljepše i najsigurnije sinovo mjesto, čak i onda kad ona ima sijede vlasu. Svatko u cijelom svemiru ima samo jedno takvo srce.”

„Gospodin Bog je stvorio majke da (svojom dobrotom, ljubavlju i nježnom skrbi) može biti posvuda u svijetu”, kaže arapska poslovice

Urednikova riječ

Poštovani čitatelji,

od posljednjeg broja našega lista zbila su se dva vrlo važna događaja za život naših misija – Pastoralni proljetni sastanak u Zadru i Susret hrvatske katoličke mladeži (Biblijska olimpijada) u Offenbachu. I o jednom i o drugom događaju izvješćujemo opširno na stranicama ovoga broja „Žive zajednice”.

Ovoga puta pristigao nam je dosta velik broj izvještaja o životu i radu naših misija. Rado ih objavljujemo i po tko zna koji put umoljavamo misionare, past. suradnike, socijalne radnike i sve druge hrvatske vjernike da nam se javljaju priložima iz svojih sredina. Rezultate ankete o vjeri naših mladih ne objavljujemo ni u ovom broju, iako smo to obećali, jer nam je u posljednji čas stiglo nekoliko stotina anketnih listića koje ćemo obraditi i vrednovati i donijeti u lipanjskom broju.

Na posljednjoj stranici donosimo na njemačkom jeziku razmišljanje našega misionara koji polazeći od njemačkog ujedinenja pita može li se išta velika i značajna dogoditi bez napora i žrtve.

O referendumu koji će se najvjerojatnije

održati 19. svibnja ove godine nismo donijeli informacije jer ne znamo točno da li će do njega uopće doći. Ako se u međuvremenu dozna točan i siguran nadnevak, onda na referendum valja poći. Iako je taj eventualni odlazak skopčan s mnogo teškoća, ipak valja poći. Stari su Rimljani voljeli kazati: „Salus rei publicae suprema lex esto – Spas Republike mora biti vrhovni zakon!” Zabilježili smo i vijest da je kraj crkve Sv. Pavla u Münchenu, gdje se hrvatski katolici svake nedjelje i blagdana okupljaju na sv. Misu, eksplodirala jaka bomba. Donijeli smo i fotografiju iz koje se vidi što svetosavski razbojnici žele hrvatskom narodu. Napisali su to da zaplaše Hrvate, a psihologija nas uči da takve „pisanije” i akcije obično bivaju kontraproduktivne.

Uskoro će i velika hodočašća hrvatskih katolika u marijanska svetišta diljem Njemačke, Švicarske, Belgije, Francuske. Sudjelujemo u njima u što većem broju i molimo „najvjerniju Odyjetnicu Hrvatske”, posebno u njezinu mjesecu svibnju, da svojim zagovorom isprosi mir, slobodu i demokraciju „Lijepoj našoj” koja je izložena strahovitim pritiscima i prijetnjama.

Želimo vam ugodno čitanje i radosno vas pozdravljamo.

Odani fra Ignacije Vugdelija, urednik

Materina tužaljka

Mojon mucu, juton jadu u voj mojon samotini
ni kriva ni Olandijska, ni Švedija
ni Nimačka.

Dica moja, edno dica moja, od petero nji
na ognjištu uz mene staru ostala je samo
maška...

Prez potrebe edan za drugin u tujinu su
krenuli,
zalud san ji kumila, zalud ji je moj vapaj
odvrača,
i zlo bude veće, svi nji petero tujinke
poženili,
pa se ni jedan više svome domu ne vraća.

A svojin pojen u trudu mogli su juski živit:
gaj velik, a livade jim ležidu kan i more,
dvadeset unučadi moglo je ognjišće primit,
a blaga se dalo namaknit i za veće tore.
I tako to naše propada iz godišća u godišće.
Sve prid mojin očiman da mi od boli srce
zebe,
a bilo je i truda i smrti da se održi ognjišće,
a danas, danas je sve kam i zapušćeni
grebi.

Čujte me u jauku momen
ča mi dušu gloji,
kako, kako da moje nesritno srce to svati,
moja rojena dica i moji unuci da nisu moji,
da nisu naši,
da više nisu Rvati. Tomislav Antunović

OKOM VJERE DUBLJE I DALJE

Sumnje i pitanja

Sumnjama je ovijen moj život, a moja me nemoć drži potpuno zatočenim. Da li si mi ime duboko urezao u svoju ruku, u svoje milosrđe? Hoćeš li me uzeti u svoju Obećanu zemlju? Da li će Te ipak vidjeti novim očima? – Kamo trebamo ići, reci nam, kamo? Tako mnogo poslova i termina, a koji je važan? Tako mnogo riječi, a koja je ispravna? Tako mnogo cesta! A samo je **jedan** put pravi.

H. Osterhuis/Zenetti

Život – blagdan

Neka naš život bude blagdan! Neka Isusov Duh bude u našoj sredini, neka Isusovo djelo bude u našim rukama, neka Isusov Duh bude u našim djelima. Neka naš život bude blagdan, u ovo jutro i svakoga dana.

A. Albrecht

Ne budite licemjeri

Licemjeri nisu mjerači lica već nosači neiskrenosti.

Treba ih se čuvati.

Treba ne postati jedan od njih.

Ako ste sretni, ne budite oholi.

Ako ste nesretni, ne prestajte

vjerovati u sreću.

Vjera je važna kao i zrak. Sanja Pilić

Nevidljivi Bog

Ti nisi vidljiv za naše oči i nitko Te nika da nije vidio. Mi Te naslućujemo i vjerujemo da nas držiš kako bismo mogli postojati. Ti si u svemu duboko skriven, u svemu što živi i što se može razvijati. Ali, u ljudima želiš boraviti, potpuno okrenut prema njima. H. Osterhuis

Umiranje i smrt

Nama je obično važnije kako izići na kraj s umiranjem nego kako pobijediti smrt. Sokrat je nadvladao umiranje, a Krist je nadvladao smrt. Nadvladati umiranje nije isto što i nadvladati smrt. Pobjeda nad smrću zove se uskrsnuće. To možemo naučiti jedino od Krista Isusa.

D. Bonhoeffer

Molitva za vjeru

Utemeljitelju i Dovršitelju naše vjere, ne dopusti da se u nama ugasi divno svjetlo vjere.

K. Hofbauer

Humanizam bez Boga

Humanizam koji nije usidren u Bogu nalik je otrgnutom cvijetu. Otrgnuto cvijeće prebrzo uvene i osuši se.

Golo Mann

Uzrok naše radosti

Isus je temelj i uzrok naše radosti i našega veselog smijeha. Samo je on središte Crkve i duša vjerničke zajednice. Zašto onda bez prestanka uzimamo nekoga ili nešto za središte svoga života?

H. Wallhof

Perspektive uskrsnog jutra

Uskrsno jutro i dalje traje, ono ne zna svršetka. To je jutro konačne Kristove pobjede nad zlom, grijehom i smrću; to je jutro koje preko granica vremena otvara beskonačnu perspektivu vječnoga života.

Ivan Pavao II

Uskrs u svakodnevicu

Čitav kršćanski život mora biti Uskrs! Unosite u svoje obitelji, u svoj rad, u svoja zanimanja, unosite u svijet škole, poziva i slobode, pa i u trpljenje, jasnoću i mir, radost i pouzdanje koji dolaze iz sigurnosti Kristova uskrsnuća.

Ivan Pavao II

Blaženstva

(iz Afrike)

Blaženi koji pokazuju razumijevanje za moj posrćući korak i moju nepokretnu ruku.

Blaženi koji razumiju da se moje uho mora napregnuti da bi čulo sve što mi se govori.

Blaženi koji znaju da su moje oči zamaglene a moje misli tromе.

Blaženi koji prijateljski nasmiješeni zastanu malo da bi sa mnom čavrljali.

Blaženi koji umiju u meni probuditi sjećanja na prijašnja vremena.

Blaženi koji mi daju iskusiti da sam voljen, cijenjen i da nisam pripušten samu sebi.

Blaženi koji mi u svojoj dobroti olakšavaju dane koji mi još predstoje.

Čovjek bez Boga

Bez Boga sam kao riba na suhom. Bez Boga sam kao kap vode u užarenoj peći. Bez Boga sam kao trava u pijesku i kao ptica bez krila. Kad me Bog zovne mojim imenom, postajem voda, vatra, zemlja, zrak.

J. Klepper

Snaga uskrsne poruke

Onaj tko je čuo uskrsnu poruku ne može više živjeti izgubljeno, snuđeno, ne može više živjeti žalosno kao čovjek koji nema nikakve nade.

Karl Barth

Koliko dugo?

*I gledam sebe
u sumnjama protiv sebe
i tražim sebe
u trenucima sa sobom
i ne prepoznajem sebe
i bojim se sebe
i radim protiv sebe –
samo se pitam koliko dugo?*

– dd –

Moja riječ

*I onda kad nemam snage
da govorim,
kad mi se sve riječi čine
suviše, daleke, nedostižne,
i onda kada sam
na rubu riječi –
u prostoru šutnje
odjekuje moja riječ.*

– dd –

Kome povjeriti tajnu?

*Ima trenutaka
u kojima zastanem
i ne znam što i kako.
Čini mi se da premalo znam
o onom što me pitaju,
kamo me upućivaju,
o onom što me čeka.
Ima trenutaka
u kojima zbilja ne znam što mi je činiti:
ispreplete se mnogo zahtjeva,
susretu se sumnje –
a ja čekam;
čekam, a ne znam što to čekam.*

*Ima trenutaka
s kojima želim nestati,
ima susreta u kojima želim potonuti,
ima riječi kojima želim govoriti –
a premalo je ljudi kojima bih mogla povjeriti
tajnu svega toga.*

– dd –

PROGONJENI ZBOG VJERE

Sveti Jakov Mlađi, apostol

Jakov Mlađi, jedan od dvanaestorice apostola, bio je sin Alfeja i Marije i brat svetih apostola Jude i Šimuna. Sveti ga Pavao naziva „bratom Gospodinovim“, jer je s Kristom bio usko rodbinski povezan. Zbog svoje velike svetosti dobio je još za života nadimak „pravedni“. Pravednost u biblijskom rječniku označuje zbir svih bogoslovnih i moralnih kreposti.

Zajedno s bratom Judom pozvan je za apostola u drugoj godini javnoga Isusova djelovanja. Koliko ga je Isus cijenio pokazuje i činjenica da mu se ukazao poslije uskrsnuća. Prije Uzašašća, izvješćuje sv. Klement Aleksandrijski, Isus ga je obdario posebnim znanjem i mudrošću, a na sam dan Uzašašća, kako bilježe sv. Jeronim i Epifanije, preporučio mu je Crkvu u Jeruzalemu. Apostoli su ga zato prije nego će se razići po svijetu da propovijedaju Evanđelje, namjestili za jeruzalemskog biskupa.

U stvari, čas ozbiljnoga, šutljivog, zatvorenog Jakova došao je tek nakon Gospodinove smrti na križu, kada njegovi sljedbenici nisu više bili sigurni za vlastiti život. Oko njega i Petra okupili su se razbježali i raspršeni učenici, a bojažljivi su, zahvaljujući njegovoj postojanosti i čvrstini, ponovno postali hrabri. Ne zove ga apostol Pavao onako slučajno „stupom“ palestinske zajednice. Njegova Poslanica braći u vjeri koja su „rasijana među poganima“ pokazatelj je njegove značajne uloge u kršćanskim zajednicama. Na Apostolskom saboru u Jeruzalemu, oko 50. godine, odigrao je Jakov presudnu ulogu za život Crkve stavljajući se potpuno na stranu apostola naroda Pavla koji je učio da kršćani koji dolaze iz poganstva nisu dužni obdržavati Mojsijeva zakona. Tako je Jakov pomogao da se Katolička crkva otvori cijelom svijetu i da ne bude vezana na židovstvo.

Jakov je osvjedočen da nije dosta vjerovati, nego da po vjeri treba i živjeti. U svojoj poslanici piše doslovce: „... Vidi-te da čovjek biva opravdan djelima, a ne samo vjerom... Kao što je tijelo mrtvo bez duše, tako je i vjera mrtva bez djela“ (Jak 2, 24 i 26). Taj je tekst bjesomučno napadao Martin Luther, protestantski reformator. Jakov je bio veliki

pokornik, živio je vrlo strogo i sličio na mrtvaca, kako bilježi sv. Ivan Zlatousti. Svojom blagošću i poniznošću obratio je mnoge ugledne Židove na vjeru u Isusa Krista. O Uskrsu 62. godine bio je osuđen na smrt i kamenovan. Blagdan mu se slavi, zajedno sa sv. Filipom apostolom, 3. svibnja.

„Djela mučenika“ ovako opisuju uhićenje, suđenje i smrt sv. Jakova:

Zavist i zloća književnika, farizeja i nekih nevjernika nisu mogle podnijeti sve većega Jakovljeva uspjeha u širenju kršćanske vjere. Nakon smrti upravitelja Festa sazvao je veliki svećenik Anan, sin bezbožnog Ane, Veliko vijeće da bi pronašao način kako spriječiti i uništiti evanđeoski nauk.

Dao je dovesti našega apostola kojega je posebno imao na zubu. Budući da je Jakov bio jako cijenjen u narodu, doveden je pod izlikom da ga se želi ispitati o njegovu naučavanju. Sveti apostol je samo odgovorio da je Isus iščekivani Spasitelj. Bilo je uskršno vrijeme, a okupilo se veliko mnoštvo svijeta da čuje presudu. Govoreno mu je da mora od zablude odvratiti tolike ljude i kao pravedan čovjek dati svjedočanstvo za istinu. Odveli su ga potom na vrh hrama kako bi ga sav narod mogao čuti. Tada su književnici i farizeji povikali odozdo: „Reci, pravedni čovče, što trebamo vjerovati o Respektu Isusu“. Na to im je sveti apostol odgovorio jakim glasom: „Što mene ispituje o Isusu, Sinu čovječjem? On sjedi zdesna Božje sve-moći i doći će natrag na oblacima nebeskim“. Na te riječi odmah su se neki obratili i stali slaviti Boga govoreći „Hosana Sinu Davidovu“. Tada književnici, požalivši što su mu dopsutili da govori, povikaše: „Ah, i pravednik je u zabludi“.

Zatim potraše na vrh hrama i bace ga u provaliju. Poslije pada Svetac nije bio odmah mrtav, uspio se podići na koljena i moliti za svoje neprijatelje. Nato je nastala silna vika, tražila se njegova smrt. I, po naredbi Velikog vijeća, počelo ga se kamenovati. Jedan im Rehabi-ćanin reče: „Što to radite? Zar ne vidite kako Pravednik za vas moli?“ Jedino Židovi nisu prestajali bacanjem ka-

Strmoglavljenje sv. Jakova Mlađeg s vrha jeruzalemskog hrama

menja na apostola. Jedan ga je od njih žestoko udario motkom po glavi i Svetac je preminuo.

Spomenimo na kraju da je sakrament bolesničkog pomazanja koji je, kao i sve druge sakramente, ustanovio Isus Krist, najbolje opisan u Poslanici sv. Jakova Mlađeg. Evo, što on o tom sakramentu uči:

„Trpi li tko među vama nevolje? Neka moli! Veseli li se tko? Neka pjeva hvalospjev! Boluje li tko među vama? Neka sebi dozove crkvene starije! Oni neka mole nad njim mažući ga uljem u ime Gospodnje, pa će molitva učinjena s vjerom spasiti bolesnika! Gospodin će ga podići i, ako je učinio grijehe, dobit će oprostjenje. Prema tome, ispovijedajte grijehe jedan drugomu i molite jedan za drugoga da ozdravite! Mnogo može molitva pravednika ako je žarka (Jak 5, 13-16).

Posljednja dva retka Jakovljeve Poslanice vrlo su aktualna u našem vremenu. Njima završavamo ovaj kratki izvještaj o velikom apostolu Jakovu:

„Braćo moja, ako tko od vas odluta od istine pa ga tko obrati, neka zna da će onaj koji vrati grešnika s njegova krivog puta spasiti njegovu dušu od smrti i postići oprostjenje mnogih grijeha“ (Jak 5, 19-20).

Riječi su to velike pouke i snažnog poziva.
Priredio: fra Ignacije V.

Zadar – „za dar dan”

(Zadarski gradonačelnik **prof. Ivo Livljanić** pozdravio je 9. 4. 1991. godine sudionike Kongresa hrvatske inozemne pastve u Zadru i upoznao ih s poviješću toga slavnog hrvatskog grada. Vjerujemo da će naši čitatelji rado pročitati taj kratki povijesni prikaz grada sv. Stošije).

Oče nadbiskupe, poštovana gospodo hrvatski svećenici, pastoralni radnici, časne sestre i socijalni radnici, štovani uzvanici, dragi prijatelji!

Radostan sam što vas mogu pozdraviti u ime Skupštine općine Zadar i u ime svojih suradnika, a svi smo ponosni i iznimno počašćeni time što se Prvi kongres hrvatske inozemne pastve u domovini Hrvatskoj održava upravo u Zadru.

Grad koji je sav poviješću obilježen bogatiji je danas ovim značajnim događajem.

Dok vam na tome od srca zahvaljujem upućujem vam svima iskrenu dobrodošlicu.

Dobro došli u grad koji „iam erat”, već bijaše, kako reče Porfirogenet, kada nije bilo ni vječnoga grada Rima. Preko tri tisuće mu je godina.

Bio je pod različitim gospodarima i imenima: Idassa, Jadasin, Jadera, Jader, Jadra, Diadora, Zara, Zadar. Višestoljetno središte ilirskih Liburna, potom rimska kolonija Jader, najveći liburnski grad, da bi od 7. do 9. stoljeća bio najznačajniji dalmatinski grad (Diadora) u Istočnom rimskom carstvu. Postaje glavnim gradom Bizantske Dalmacije, a takvu ulogu zadržat će kroz narednih 13 stoljeća. Početkom 7. stoljeća naseljavaju ga Slaveni, točnije Hrvati. Krajem 9. i početkom 10. stoljeća sve se čvršće povezuje s Hrvatskom i sve je više hrvatskoga pučanstva u njemu. Prisjetimo se podatka da Zadrani 1177. (13. ožujka) dočekuju papu Aleksandra III. „cum canticis iliricis, in eorum sclavica lingua” (s ilirskim pjesmama u njihovu slavenskom jeziku).

Sljede neprestane borbe s Mlečanima, padovi i usponi. Pritiješnjen između Turaka i Mlečana gubi svoju gospodarsku i političku autonomiju. Sve do 1797. je pod Mlečanima, uz kratko razdoblje kada je ta „civitas nostra Jadrensis in re-

gno Croatiae” (taj naš zadarski grad u hrvatskom kraljevstvu). Tada nastupa prva austrijska vladavina, te kratka francuska od 1806. do 1813. (kada je bujao kulturni i gospodarski život Zadra, kada je sjedište sveučilišta sa 7 fakulteta). Opet je, sve do 1918., pod austrijskom vlašću. Rapalskim ugovorom 1920. saveznici ga ustupaju Italiji do njenoga pada 1943. godine. Nakon ratnih razaranja u 2. svjetskom ratu napačeni i porušeni grad konačno je pripojen svojoj matici Hrvatskoj. Burna je to povijest grada koji je rušen, pljačkan, razaran, ali je poput feniksa nicao iz pepela, dizao se i rastao, sve jači.

Ostala nam je u naslijeđe bogata povijesno-kulturna baština koja svjedoči o različitim gospodarima, civilizacijama i

Sv. Donat i katedrala Sv. Stošije u Zadru

kulturama, od antike do suvremenih ostvarenja. Spomenut ću samo ono najnačajnije: Rimski forum, crkve: Sv. Donata, Sv. Stošije, Sv. Krševana, Sv. Frane sa samostanom, crkva Sv. Marije (ove god. 900. obljetnica posvete) sa samostanom benediktinki u čijem se sklopu nalazi stalna izložba crkvene umjetnosti, riznica poznata i kao „Zlato i srebro Zadra” čijim bi se bogatstvom ponosila svaka europska metropola, potom crkva Sv. Šime u kojoj se nalazi nadaleko poznata raka sv. Šimuna.

Ovaj grad je dao našoj (pa i svjetskoj) kulturi, umjetnosti i znanosti velikane dlijeta, kista i pera kao što su Juraj Dalmatinac, Lucijan i Franjo Vranjanin (Laurana), Andrija Medulić, Jerolim Vidulić, Petar Zoranić, Brne Karnaru-

tić, Juraj Baraković, Šime Budinić, Špiro Brusina i drugi.

Da bi slika o Zadru bila potpuna evo i samo par podataka o sadašnjem trenutku: ima oko 75.000 duša, a općina oko 130.000. U okružju su dva nacionalna parka i tri mora (Jadransko, Novigradsko i Karinsko), a njegov arhipelag koji tvori jedan od najvećih akvatorija broji 159 otoka i otočića. Uz metalnu i prerađivačku industriju, pomorstvo, trgovinu i poljoprivredu, sve značajnije mjesto zauzima turizam. I tu upravo vidimo budućnost ovoga grada.

Eto, to je ukratko Zadar, grad „za dar dan” i u kojem nas, kako reče njegov pjesnik P. Zoranić, „slatkost baštine uzdrži”.

Dopustite mi, dragi prijatelji i poštovani sinovi i kćeri hrvatskoga naroda, da vam uz želje za uspjeh u poslu i na ovom kongresu na samom kraju još kažem: hvala vam što svojim plemenitim i neprocjenjivim radom održavate stalnu duhovnu povezanost naših ljudi iz raseljene Croatiae sa svojom domovinom. Budite ponosni zbog toga! Zahvalna vam je cijela Hrvatska, ta mučenica, često ponižavana i ranjavana, obarana ali nikada oborena, koja Jobovskom strpljivošću nezaustavljivo kroči ka potpunoj slobodi.

Dobar slušatelj

Dobrih govornika ima mnogo, slatkorječivih još više. Punogovorećih a ništa ne kazujućih također. Savjetodavaca ima također mnogo. Među te spadamo i mi svećenici. Od nas se puno i očekuje. Od biskupa još više. I tako mi dijelimo savjete za sve i svašta. A za nas bi trebalo važiti pravilo: slušati, pažljivo slušati i suosjećati. Slušati poput Isusa.

Aachenski biskup dr. Klaus Hemmerle pozorni je slušatelj. Na sastanku sa svećenicima za strane radnike koji se održao u njegovim prostorijama, 18. 4. 1991. godine, pažljivo je saslušao izvještaj svakoga misionara. I osjetio se i pokazao pogođenim misionarovom osobnom ili župnom problematikom. I prvo što je izrazio bila je ta njegova osobna pogođenost, a tek onda izrekao je savjete ili pokušaje rješenja.

Biskup kao slušatelj – pomalo neobično. Pa ipak, to je prvo i najvažnije u susretu, razgovoru, terapiji. **fra Mato Kljajić**

AKTUALNI RAZGOVOR

„Napredak” u svakom hrvatskom srcu i domu!

„U Sarajevu je 29. rujna 1990. obnovljeno hrvatsko kulturno društvo „Napredak”. U Mostaru je 14. rujna 1902. osnovano „Hrvatsko potporno društvo za potrebe đaka srednjih i visokih škola iz Bosne i Hercegovine”, a u Sarajevu 11. studenog „Napredak”, hrvatsko društvo za namještanje djece na zanate i u trgovine, a u Sarajevu su se ujedinili. Utemeljeno s ciljem da materijalno pomaže siromašne đake i studente, Društvo je vrlo brzo nadraslo svoju prvobitnu namjenu i razvilo bogatu izdavačku, bibliotekarsku, socijalnu i uopće kulturnu djelatnost u hrvatskom narodu, ponajprije Herceg-Bosne, pa i šire. Tako je „Napredak” imao svoju biblioteku od preko 35.000 knjiga, pokretne biblioteke, đачке domove, svoju zadrugu, kina, pjevačke zborove, izdavao list „Napredak”, kalendar-knjigu, različite publikacije.” (Iz Napretkova zidnog kalendara za 1991.).

Nažalost, komunističke vlasti su 1949. ukinule „Napredak” i zabranile njegovu djelatnost. No, nakon propasti jednogumlja i rađanjem demokracije u BiH, obnovljeno je ovo nadstranačko hrvatsko kulturno društvo, te sada prikuplja nove članove i osniva nove podružnice ne samo u Herceg-Bosni nego i među Hrvatima u Njemačkoj. Tako su 18. ožujka 1991. u Esslingenu, na poziv Hrvatske kulturne zajednice, u prostorijama Hrvatske kat. misije, gosp. prof. dr. Zdravko Milošević, potpredsjednik „Napretka” i mr. Dubravko Lovrenović, član središnje uprave „Napretka”, održali dva predavanja o obnovljenom „Napretku”. Tom prigodom vodili smo slijedeći razgovor s potpredsjednikom „Napretka”, gosp. prof. dr. Zdravkom Miloševićem.

● *Gospodine profesore Miloševiću, pojasnite nam ukratko što je „Napredak”?*

– „Napredak” je kulturno društvo Hrvata sa svrhom da kulturno, prosvjetno, gospodarski i socijalno djeluje u svim krajevima i sredinama gdje žive Hrvati.

● *Recite nam nešto o sebi i svojoj povezanosti s „Napretkom”!*

– Moji roditelji su bili aktivni članovi „Napretka” i hrvatskog pjevačkog društva „Trebević” dugi niz godina. Od ranog djetinjstva slušao sam o „Napretku”, učio zajedno s roditeljima pjesme koje su pjevali u „Trebeviću” te pomagao koliko sam onda znao i mogao kod priprema tradicionalnih priredbi i zabava „Napretka”. Na pjevačkim nastupima „Trebevića” posebno me se doimala zastava ovog pjevačkog društva u sklopu „Napretka” s mnoštvom traka koje su bile znak brojnih uspješnih pjevačkih natjecanja diljem domovine. Nažalost, u kasnijem dobu kad sam postao mladić, ratne neprilike nisu dopuštale mladeži mog uzrasta da aktivno sudjeluje u kulturnom radu „Napretka”. Ipak dosta često smo se sastajali u „Trebeviću” gdje su u zboru bile moj otac i dva strica te moja supruga koja je u to vrijeme bila najmlađi član „Trebevića”.

Poslije završetka rata spriječile su me neprilike druge vrste a i zabrana djelovanja „Napretka” da nešto učinim za ovo društvo. Zato sam bio jedan od prvih članova inicijativnog odbora za obnovu rada „Napretka”, čim je bilo jasno da jednopartijski državni sustav želi dopustiti obnovu nacionalnih kulturnih društava.

● *Zašto je došlo do zabrane „Napretka” 1949. godine?*

– Tadanji vlastodršci su mislili da se kultura jednog naroda može ukinuti dekretima. Po njihovim planovima trebalo je od nacio-

Naslovna stranica „Napretkova” kalendara-knjige za 1991. g.

nalnih kultura napraviti neku neodređenu mješavinu, koja će omogućiti promicanje ideja komunizma, ne vodeći računa o iskonskoj potrebi čovjeka da se slobodno i neometano razvija u okviru svog naroda i etničke zajednice. Tako su 1949. god. nasilno prestala radom, osim „Napretka”, i kulturna društva Muslimana „Preporod” i Srba „Prosvjeta”. U svakom narodu je komunistička vlast našla ljude koji su pristali da sudjeluju u nasilnom prekidu rada svog nacionalnog društva. Takav čovjek kod Hrvata bio je dr. Ivo Sunarić, koji je čak cinično izjavio, da su Hrvati u novoj državi dobili sve što im je potrebno, te da nema svrhe daljnji opstanak „Napretka”, a nema ni članstva. Međutim, u to vrijeme „Napredak” je još uvijek imao oko 16.000 članova i pored terora državnih vlasti.

● *Kako Vas se dojmilo obnavljanje „Napretka” prošle godine?*

– Obnoviteljsku skupštinu planirali smo za kraj rujna. To je bilo u jeku predizborne kampanje i neposredno nakon poznatih događaja u HDZ-u BiH. Odlučili smo skupštinu održati u našoj palači, na kojoj je, začudo, ostalo na fasadi ime društva s oštećenim hr-

vatskim grbom. Međutim, korisnici naših prostorija su nam odgovorili da ne žele imati posla s „nacionalističkim” društvima. S obzirom na to bili smo malo zabrinuti u pogledu brojnosti posjeta skupštini, ali smo ipak zakupili jednu od najvećih kino-dvorana u Sarajevu. U jutro, na dan obnavljanja „Napretka”, održana je u sarajevskoj katedrali tradicionalna „Napretkova” sv. Misa.

Našoj radosti nije bilo kraja, kad smo vidjeli prepunu dvoranu mnogo prije početka skupštine. Kad se dvoranom zaorila „Lijepa naša”, vidio sam s podija, na kojem je bilo radno predsjedništvo, iskre suza u mnogim očima. Otpjevana je i himna „Napretka” a zatim je dugotrajan pljesak nazočnih pokazao da „Još Hrvatska ni” propala”. Što reći o dojmu u povodu obnove „Napretka” nakon 41 godine? Za tako nešto lijepo i divno jednostavno nemam pogodne riječi.

● *Koliko članova, odnosno podružnica ima sada „Napredak”?*

– Do sada je obnovljeno 18 podružnica s oko 5.000 članova.

● *Kakvi su Vam uvjeti za rad u Sarajevu?*

– Još nismo dobili niti dio naših prostorija u palači, premda nova vlast zdušno nastoji da se što prije završi postupak oko vraćanja palače „Napretka”. Sada imamo jednu suterensku prostoriju od oko 8 m², bez telefona, jedan ormar, dva stola i nekoliko stolica. Tu je administracija, tu se drže kratki sastanci a sada je tu i skladište knjiga (oko 3.000) „Napretkovog” kalendara. Za vrijeme mraznih dana moramo raditi u zimskim kaputima. Nadamo se da ovakvi uvjeti neće dugo trajati ali ni ove neprilike nam ne smetaju mnogo u radu za dobrobit „Napretka”.

● *Koji se Vam glavni ciljevi rada?*

– Promicanje hrvatske duhovnosti i svijesti razvijanjem svih kulturnih dostignuća Hrvata. Čuvanje i njegovanje izvornosti i osobitosti hrvatskog jezika, naročito u kulturnom životu i sredstvima javnog priopćavanja. Proučavanje povijesti Hrvata. Pomažanje učenika i studenata u školovanju i znanstvenom i umjetničkom usavršavanju u zemlji i inozemstvu.

● *Imati li već članova među Hrvatima u Njemačkoj?*

– U svakom mjestu gdje smo do sada bili i govorili o ciljevima „Napretka”, a bilo ih je do sada oko 15, odmah su se ljudi učlanjivali i pokazali interes za rad u „Napretku”. Naravno, neće se odmah prići osnivanju podružnica nego sačekati da ideja „Napretka” i rad inicijativnih odbora pokažu rezultate. Nadamo se da nećemo dugo čekati na taj dan.

● *Što očekujete od Hrvata u Njemačkoj?*

– Očekujemo da prihvate „Napredak” kao kulturno društvo svih Hrvata s jednim ciljem, a promicanjem kulture sačuvaju samobitnost hrvatskog naroda i pridonesu općoj kulturnoj baštini Hrvata. Otvoreno govoreći, očekujemo i određenu materijalnu

Domovina i tuđina, ljudi i sudbine

Gdje se ljepše može doživjeti Uskrs nego u Domovini? Tako smo i ovog puta, usprkos uzavreloj situaciji i nesigurnosti, ipak otišli u naš dragi, sunčani zavičaj. Zar išta može biti zapreka kada te srce zove? U to smo se uvjerali pri susretu s obitelji **Buche** u Podgori.

Upoznali smo se kod našega bivšeg župnika don Marina, kada smo došli i njemu čestitati Uskrs. Na stolu riba, domaći kruh i vino, miris mora i prirode koja spaja golemo Biokovo i preko borove šume pogled ti se zaustavi u beskrajnom plavetnilu dragog nam mora.

U Gornjoj Podgori prekrasna stara crkva s poprsjem Mihovila Pavlinovića, velikog rodoljuba i borca za hrvatski jezik. Selo je gotovo potpuno napušteno poslije teških potresa, te su se Podgorani preselili „na more”. Obitelj **Buche** se naselila u Gornju Podgoru,

kupili su i popravili stariju kuću koja je okružena prekrasnim vrtom i voćkama. Kažu da ih je ljepota ovoga kraja opčarala. Ne kaju se da su napustili siguran i udoban život u Berlinu. Tonka i Herbert imaju troje djece, radost, ljubav i vjeru u svom novom domu.

Tonka je rođena Banjalučanka, a Herbert iz Berlina gdje su dvadeset godina živjeli, radili i štedjeli. Kako su se odlučili s troje djece na povratak u sadašnjim prilikama? Tonka je s djecom stigla prije četiri godine, a Herbert im se pridružio lanjskoga Uskrsa. Djeca su se u školi dobro snašla i uopće „ne pate za Berlinom”, a hrvatski lijepo govore. Uvijek im je bila želja živjeti na selu, proizvoditi vlastitim rukama, radovati se cvijetu, dugim šetnjama, uživati u prirodi... „Čovjek je u zabludi ako samo radi i radi i nikada dosta... Mi ovdje u Podgori imamo divan osjećaj da živimo život. Prvi put smo se pokušali naseliti 1983. g. Došli smo toga ljeta s prikolicom za pripremanje „fastfood” proizvoda od čega smo namjeravali živjeti. S ljetom je minula i

naša radna dozvola te nam je odgovorni u Makarskoj više nisu htjeli produžiti. Morali smo opet natrag u Berlin, s velikom tugom i još većom nadom u povratak...” Po profesiji je Tonka kozmetičarka, a Herbert tehničar u pošti. Nastanivši se u Podgori otvorila je vlastiti kozmetičarski salon u hotelu „Mediterran” i tako hranila obitelj dok se doselio i Herbert.

Herbert se dobro snalazi, sviđa mu se jednostavnost ljudi, njihovi pogledi na život, a ovdje je čovjek manje otuđen nego u Njemačkoj. Uključio se u Društvo stranaca „Priatelji Makarske rivijere” i pohađa tečaj hrvatskoga jezika. „Nikada se nisam pokajala što sam došla, ni kada mi je bilo najteže, dok sam bila sama s djecom”, kaže razgovorljiva Tonka. „A kada vi namjeravate natrag kući?” Pozdravljam te draga Tonka i sve naše Podgorane, a bila bih veoma sretna da sam ti odmah znala odgovoriti. Sigurna sam ipak da ćemo se još koji put susresti uz ribu i domaće vino.

Nada A. Eremut

Politička noćna molitva za mir

Hrvatska katolička misija Aachen održala je 10. travnja 1991. godine u crkvi Sv. Petra političku noćnu molitvu sa svojim vjernicima i prijateljima za mir na Balkanu.

U uvodnoj riječi na njemačkom misionar fra Mato Kljajić je, uz ostalo, rekao: „Iračka armija poubijala je na tisuće Kurda, a tisuće umiru na bjehu. Protesti na Zapadu su vrlo tihi. Poljski turisti dolaze u Njemačku i biva ju napadnuti od njemačkih mladih. U ponedjeljak je Vojni sud u Zagrebu započeo suđenje civilnim osobama. Tenkovske kolone marširaju Hrvatskom. Mislimo na ubijene Kurde, na ubijenoga hrvatskog policajca Josipa Jovića, na umorenog Detlefa Rohweddera i na žrtve posljednjih ratova. Mi mislimo na njih – mi šutimo – i molimo Boga za hrabrost da se u sve to umiješamo.”

Potom je pročitao Hassov tekst o mržnji, a onda Lukin izvještaj o Isusovu boravku u Nazaretu (4, 16–21). Nakon toga je uslijedila molitva vjernika iz koje izdvajamo dva zativa: „Bože neizrecive dobrote, molimo te za hrvatski narod koji je opkoljen tenkovima i zastrašen prijetnjama generala i mrzitelja svega hrvatskoga. Udijeli mu hrabrost, mudrost i jedinstvo. – Bože milosrđa, primi u svoje kraljevstvo sve žrtve rata i nasilja, primi nedavno ubijenog policajca Josipa, a njegove roditelje i rodbinu tješi razumijevanjem braće ljudi.”

Pročitana je, dvojezično kao i svi ostali tekstovi, stara kineska priča koja kaziva „**Zašto ne može biti rata**”. Donosimo je u cijelosti: Kad je izgledalo da je rat između dvaju susjednih naroda neizbježan, poslaše neprijateljski vojskovođe svoje uhode da izvide na kom bi se mjestu moglo najlakše upasti u susjednu zemlju. Uhode se vrte i obavije-

ste svoje pretpostavljene, gotovo istim riječima, da postoji samo jedno mjesto na granici kroz koje bi se moglo ući u tuđu zemlju. „Ali”, rekoše, „tu stanuje jedan dobar seljak, u maloj kući, sa svojim dražesnom ženom. Oni se vole, što znači da su najsretniji ljudi na svijetu. Ako mi sada umarširamo u neprijateljsku zemlju preko malog zemljišta, tada ćemo razrušiti sreću. Dakle, rata ne može biti.” To su vojskovođe uvidjeli i rata nije bilo, što razumije svaki čovjek.

Izrečena je i Tagorina molitva „**Probudi nas za istinu i slobodu**” i napomenuto da je „malen onaj koji govori kako to drugi hoće i radi što drugi hoće, koji šuti kad drugi nepravdom rade i krivo govore”.

Ova je noćna molitva imala meditativni karakter, održana je bez pjevanja, a predvodili su je g. Crnić, g. Sunara (đakon) i fra Mate. Završena je molitvom Očenaša i blagoslovom.

Iv.

(nastavak s prednje str.)

pomoć, kako bi „Napredak” mogao, uz kulturno djelovanje, vršiti i brže i bolje obrazovanje mladog naraštaja, kao što je to činio i u prošlosti, kada je do 1945. godine stipendirao preko 6.300 učenika srednjih i zanatskih škola i studenata.

● *Gospodine profesore, hvala Vam na ovom zanimljivom razgovoru!*

– Hvala i Vama na gostoprimstvu a mi se preporučujemo svim hrvatskim katoličkim misijama i hrvatskim kulturnim društvima u Njemačkoj i molimo ih da šire ideje „Napretka”, odnosno da stupe u kontakt s nama. Naša adresa je: Hrvatsko kulturno društvo „Napredak”

S. Markovića 5
71000 Sarajevo

Razgovor vodili: Ljubica i Mijo Arapović

Terorizam se proširio i na Njemačku

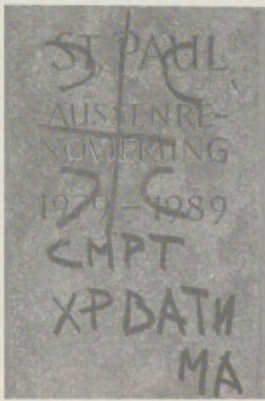
MÜNCHEN. U srijedu, 17. 4. 91., oko 21.30 sati, eksplodirala je bomba ispred vrata sakristije crkve Sv. Pavla. Ovo sramotno djelo ide, po svemu sudeći, na račun srpskih nacionalista, koji su na zidu crkve nacrtali srpski grb (križ s četiri „c”) i ispod njega na ćirilici napisali: „Smrt Hrvatima”. Jačina eksploziva bila je tako velika da su razbijena vrata sakristije, oštećena sakristija, a i čitava crkva je rastresena. Prozori susjednih kuća su porazbijani. Razbijeni su i prozori na župnikovu stanu.

Šteta se procjenjuje na 1 milijun njemačkih maraka. Jako je žalosno što se tako terorizam, koji velikosrpski bezumnici provode u Hrvatskoj, proširio i na Njemačku, a naročito pogodio crkvu Sv. Pavla, koja je postala za-

jednička kuća i mjesto okupljanja hrvatskih iseljenika.

Kardinal Wetter se izrazio protiv da se Crkva uzima kao mjesto političkih sukoba i izrazio svoju solidarnost sa svim pogođenima.

Leonardo
Grubišin

Ćirilisko
„čovjekoljublje”
u ime križa

Sastanak hrvatskih inozemnih pastoralaca u Zadru

Redoviti proljetni sastanak hrvatskih pastoralaca iz Zapadne Evrope, koji se svake godine obično održavao u Vierzehnheiligen kraj Bamberga (SR Njemačka), održan je ovoga puta, od 8. do 12. travnja 1991. godine, zahvaljujući najviše demokratskim promjenama u Republici Hrvatskoj, u povijesnom hrvatskom gradu Zadru u kojem rezidira i predsjednik Vijeća BK za hrvatsku migraciju, nadbiskup Marijan Oblak. Na sastanak kojim je dominirala tema o budućnosti hrvatske inozemne pastve okupilo se oko 200 sudionika-pastoralaca iz zapadnoevropskih zemalja te predstavnici iseljene Crkve u Hrvata iz Kanade, Sjedinjenih Država, Argentine i Australije. Saboravanje se održavalo u hotelima „Novi park“ i „Donat“, vlasništvu nadaleko poznatog hotelijerskog poduzeća „Borik“. Smještaj je bio izvrstan, okoliš ugodan, personal ljubazan i uslužan, a ni vrijeme nije bilo loše. Pastoralci su, dakle, imali uvjete za rad kakvi se samo poželjeti mogu, puno bolje nego u Njemačkoj. Razočarani, rastuženi i pomalo bijesni bili su samo zbog činjenice da do svog zadarskog odredišta nisu mogli doći najjednostavnijim i najbržim putem kroz Hrvatsku, zbog suludih i zločestih „balvanaša“ i tenkova „narodne armije“. Zbog toga nije u Zadar stigao ni dobar broj njemačkih referenata. Spomenimo odmah na početku da je u isto vrijeme u „Boriku“, zapravo u obližnjoj župi Bezgrešnog začetca, zasjedala Biskupska Konferencija, pa su tako inozemni pa-

Briga za sadašnjost i budućnost hrvatskog katolika u inozemstvu

storalci imali prigode susresti svoje biskupe koji su stanovali i hranili se u istom hotelu.

Pozdravi puni porukâ

Sastanak, ili kako ga neki zovu kongres, otvoren je u utorak, 9. travnja, zazivom Duha Svetoga i kratkom molitvom koju je izrekao mons. M. Oblak, koji za misionare kaza da „čuvaju vjerski i narodni identitet i da žele da zavladaju demokratski uvjeti za rad i za život hrvatskog naroda“.

Predsjednik SO Zadar, prof. Ivo Livljančić, iznio je, uz pozdrav, i kratku povijest toga slavnog grada (njegov smogovor u cijelosti donijeli u ovom broju našega lista u rubrici „Iz hrvatske kulturne baštine“).

Referent za katolike drugoga materinskog jezika u biskupiji Münster, župnik Bernd Klaschke, reče da valja ići k ljudima napominjući da čovjek, slika Božja, mora uvijek biti poštivan. Sloboda i dostojanstvo idu zajedno! A za hrvatsku zastavu na pozornici hotela „Donata“ reče da „označuje promjenu na bolje“.

Nadbiskup Gabriele Montalvo, papinski pronuncij u Beogradu, kaza da „katolici raspršeni po svijetu sačinjavaju jednu Crkvu“. Upozori da se valja prilagođivati vremenu i prilikama, ali da se pri tome nikada ne smiju zaboraviti kršćanska načela, posebice ne načela crkvenosti.

Predstavnik biskupije Hildesheim, župnik Alfons Berger, prenio je pozdra-

ve biskupa Homayera i upozorio na potrebu suradnje između misija i mjesnih župnih zajednica.

D. Grimmens (Aachen) i Bernd Krämer (Mainz) zahvalili su misionarima za njihov požrtvovni rad i rekli da su hrvatske misije „Božji blagoslov u njihovim biskupijama“. Nije izostao ni pozdrav njihovih ordinarija.

Gospodin Werner Isemann, referent inozemnih socijalnih radnika u biskupiji Rottenburg/Stuttgart, reče u pozdravnoj riječi, da karitasova služba ima i pastoralnu notu.

Viši savjetnik u ministarstvu za iseljeništvo, mons. Živko Kustić, naglasio je činjenicu da je Hrvatska razapeta i da je hrvatski iseljeni čovjek zrno soli budućega pluralizma, a ing. Ante Jakovčević, predstavnik Hrvatske Matice iseljenika napomenu da mu je Evanđelje davalo snagu za njegova boravka u Americi.

Pozdrav je, u ime 4.000 članova „Napretka“ uputio i dr. Franjo Topić iz Sarajeva i naveo podatak da je oko 240.000 Hrvata napustilo Bosnu i Hercegovinu poslije drugoga svjetskog rata.

Dekan Filozofskog fakulteta u Zadru, prof. dr. Ivo Mardešić, zaključio je svoj duhom, vjerom i humanizmom prožeti govor ovim riječima: „Neka i ovaj skup uglednih crkvenih i svjetovnih uzvanika svojim intelektualnim i životnim promišljanjem bude u znaku promocije budućnosti, vječnih etičkih, vjerskih, kulturnih i civilizacijskih vrijednosti smisla življenja i ljudskog poslanja.“

Skup je pozdravio i dr. fra Bernardin Škunca u ime zadarskih franjevaca te g. Slavko Rončević, pomoćnik generalnog direktora „Borika“ koji sudionicima zažele da se osjećaju kao kod svoje kuće. Na kraju je pročitano pozdravno pismo prelatu Jürgena Adama iz Rottenburga, koji zbog smrtnog slučaja u obitelji nije mogao doći.

Puno pozdravnih govora, ali i oni su nezaobilazni dio programa velikih skupova.

Najvažniji je navještaj vjere

Prvo, uistinu načelno predavanje o budućnosti pastve u inozemstvu održao je

Boris Maruna, ravnatelj Hrvatske Matice iseljenika, pozdravlja pastoralce u ime svoje ustanove

Na predavanjima je svaki dan sudjelovalo oko 150 misionara, past. suradnika i soc. radnika

mons. Vladimir Stanković, ravnatelj hrvatske inozemne pastve. Iza kako je iznio brojke o namještenim misionarima, pastoralnim suradnicima i socijalnim radnicima u inozemnoj pastvi (sve u svemu 515 osoba!), Ravnatelj se osvrnuo i na odnose Crkve i Države u Hrvatskoj. Rekao je da je odnos vlasti u Republici prema Crkvi pozitivan i konstruktivan, ali i da su crkvene ustanove u svom djelovanju neovisne. Požalio je da se većina Hrvata u inozemstvu neće nikada vratiti u Domovinu. Navještaj vjere, reče, jest ono najvažnije u životu misija, a jezik je samo sredstvo. Time je dodirnuo ono najbitnije u sadašnjem i budućem životu hrvatske inozemne pastve u kojoj se uvijek i posvuda tako ipak ne misli. Da naš svijet treba približiti mjesnoj Crkvi, kako je zahtijevao, samo je logičan zaključak njegova viđenja budućnosti hrvatsko-katoličkog pastoralu u inozemstvu. Osnovna zadaća i poziv svih hrvatskih pastoralnih djelatnika ostaje Evanđelje, dopunit će se g. Ravnatelj i ustvrditi, da će folklor preuzeti drugi i da će budućnost, htjeli mi to ili ne, razbijati naša ghettos. Kritizirao je „površnost i plitkoću” u radu misija, a s tim u svezi govorio je i „Potjemkinovim selima”. Prava riječ na pravom mjestu! Usudili bismo se reći da je predavanje mons. Stankovića najbolje odgovorilo zadanoj temi o budućnosti hrvatske pastve izvan Domovine.

Nakon toga o stanju iseljene hrvatske Crkve u Australiji govorio je **fra Gracijan Biršić**, misionar u Sydneyu. Iznio je probleme i teškoće s kojima se ona susreće ne zaboravivši spomenuti da uza sva asimilacijska očekivanja Australaca, hrvatska Crkva, sa svojih 19 svećenika u 16 centara, zahvaljujući školi i domovima, čuva vjernički i narodni iden-

titet iseljenih Hrvata na tom dalekom kontinentu.

Predavanje **Jürgena Adama**, prelata i referenta za strance iz Rottenburga, koji zbog navedenih razloga nije mogao doći u Zadar, prepričao je **vlč. Ivica Komadina**, predstavnik hrvatskih misionara u toj biskupiji. Svima je bilo žao da uvaženi stručnjak u problematici stranaca i stranih katolika nije bio na sastanku. U svom opširnom izlaganju (jedan dio donosimo na kraju ovoga izvještaja!) govori o zajedništvu (communio), evangeliziranju, inkulturaciji, iznoseći svoje opcije za materinski jezik, mlade strance, siromahe i žene. Napomenu da je pastoralna i karitativna služba crkvena služba i da je uloga misija tražiti nove oblike pastoriziranja i produbljivati suradnju s mjesnom Crkvom. U tom se potpuno složio s mons. Stankovićem.

Fra Ilija Kozina iz Buenos Airesa, **vlč. Josip Đuran** iz Toronta i **fra Pavao Maslač** iz Chikaga izvijestili su o stanju u hrvatskim misijama u dotičnim zemljama, iznijeli teškoće i uspjehe u radu. Posebno su se zadržali na materijalističkom životu koji vlada u njihovim sredinama. Oni, koliko god mogu, na sve načine nastoje sačuvati pradjedovsku vjeru i nacionalnu svijest u dušama povjerenih im Hrvata.

Poslije kratke diskusije o zanimljivim izvještajima iz prekomorskih zemalja uslijedio je nadasve aktualan referat o „Kulturalnim, socijalnim i političkim preduvjetima inozemnog dušobrižništva danas i sutra”. Održao ga je **prof. dr. Josip Sabol** iz Darmstadta. Učeni profesor reče da Crkvi pripada budućnost i da je vjera ugrožena od samih vjernika jer je zov svijeta jači od zova Božje riječi. Za marksizam kaza da je „duhovni holokaust”, ali i da je naše

ekonomsko stoljeće (potrošačko društvo i materijalistička sloboda) stoljeće primitivizma na najvišem tehničkom nivou. Upitao se: „Koji je duhovni krov nove evropske kuće o kojoj se tako puno govori” i dodao da treba doći nešto nova. Govoreći o naciji, reče, da ona nije vrijednost „per se” i da svaka nacija mora posjedovati slobodu da bi bila otvorena. Upozori da ideju Evrope ne treba previše idealizirati. Kaza, ako dođe do povezivanja u Evropi i jedinstva u raznolikosti da postojanje misija treba preispitati. Napomenu da se u pastoralu previše operira riječima i postavi kao zadatak svakoga ozbiljnog pastora unosenje objavljene vjere u novi svijet. Prave riječi na pravom mjestu!

Nadica Markovica, študentica iz Frankfurt, korefirirala je, vrlo spretno, svježe i konkretno, o čuvanju nacionalnog identiteta u multikulturalnom društvu. Reče da je on u takvom društvu ugrožen, ali da se može sačuvati. Iznijela je da je potrebna modifikacija rada u misijama, napominjući da je u misijskim zajednicama potrebno malo više kritičnog duha, a malo manje moraliziranja sa strane voditelja misijskih zajednica.

Sudionicima je uputio pozdravnu riječ **g. Boris Maruna**, ravnatelj Hrvatske Matice iseljenika.

U diskusiji nakon referata i koreferata bi rečeno da „duhovni krov Evrope” mora stajati na židovsko-kršćanskim načelima i liberalno-socijalnim dostignućima”, da misije premalo odgajaju odrasle i da je za daljni rad potrebno studiranje moderne teologije i čuvanje zdrave tradicije. Rečeno je također da ne treba previše naglašavati integraciju kao oblik preživljenja u tuđini.

Uloga inozemaca u stvaranju demokracije

Dr. Ivo Baučić, dobro poznati stručnjak Centra za istraživanje migracija iz Zagreba govorio je o „Mogućnostima konkretne suradnje iseljeničstva i domovine Hrvatske”. Najprije je u ime dr. Franje Tuđmana pozdravio sudionike pastoralnog sastanka i izrekao njegovo divljenje i zahvalu za rad hrvatskih pastoralaca izvan domovine. Napomenuo je da je uloga hrvatskih inozemaca u stvaranju demokracije u Hrvatskoj velika i da je Crkva najbrojnija i najbolje organizirana ustanova u inozemstvu, napomenuvši da iseljeničstvo nema realne slike o stanju u Hrvatskoj. Bez

(nastavak s prednje str.)

3-4 milijarde dolara godišnje, kaza, ekonomska obnova u Domovini neće uspjeti.

Potom je referent hrvatskih i slovenskih karitasovih savjetnika pri Centralnom karitasu u Freiburgu, **g. Stjepan Herceg**, održao predavanje o „Socijalnoj službi jučer, danas i sutra” istaknuvši da se karitas može definirati kao nasljedovanje Isusa Krista, pa prema tome i kao bitni elemenat kršćanstva. Iznio je podatak da pri karitasu za naše ljude radi 100 socijalnih skrbnika.

Iza kraće diskusije pastoralcima i socijalnim radnicima govorio je **mons. Slobodan Štambuk**, hvarski biskup, o Susretu mladih 11. i 12. svibnja u Splitu. Pozvao ih je da u što većem broju dođu na taj jedinstveni kongres i protumačio modalitete sudjelovanja.

U svom izlaganju o „Crkvenoj i političkoj problematici stranaca u Njemačkoj”, **mons. Raimund Amann** iz Bonna reče da njemačka država i Crkva trenutačno imaju mnogo problema, da je u pastoralu sve otežano i da treba pripremati hrvatske katolike u SR Njemačkoj za određeno osamostaljivanje.

Kao zlatno pravilo za budućnost izreče: „Sačuvati svoje, naučiti njemačko!”

Prikaze o životu iseljene Crkve izrekli su potom nadužobrižnici: **fra Efreim Kujundžić** (Austrija), **p. Zorislav Nikolić** (Francuska), **fra Karlo Lovrić** (Švicarska), **fra Bernardo Dukić** (Njemačka) i **mons. Franjo Prstec** (Skandinavija). Sva petorica su izrazili svoje bojazni da će se hrvatski svijet asimilirati, naglasili da se treba povezivati s mjesnom Crkvom, a na sebi postavljeno pitanje, da li će se misije ovakve kakve su moći održati u budućnosti, nisu dali konkretnog odgovora.

Posljednjeg dana sastanka hrvatske pastoralce iz inozemstva posjetilo je 17 biskupa na čelu s **kardinalom Kuharićem** koji u podužem nagovoru, citirajući Ivana Pavla II, kaza da je „naša civilizacija, civilizacija smrti” i da „razne sekte udaraju na samu bit vjere”. Poručio je čovjek horizontale bez vertikale osakaćen čovjek. Svu problematiku budućnosti inozemne pastve sazeo je u rečenicu: „K vjernicima moramo uvijek dolaziti kao vjernici, poslani od Krista, u njegovo ime.”

Napomenimo da su pastoralci prvoga radnog dana sudjelovali na svečanoj

euharistiji u Sv. Stošiji, na kojoj su bili nazočni svi biskupi, da su razgledali znamenitosti Zadra pod vodstvom neumornog Pavla Kera, da su bili na koncertu priređenju njima u počast i da su s biskupima slavili euharistiju u mjesnoj župi Bezgrešnog začeca. Kroz program su vodili nadbiskup M. Oblak i fra Ignacije Vugdelija.

Što reći na kraju?

Baci li se kritičan pogled na višednevno saboravanje hrvatskih pastoralaca iz inozemstva u zadarskom „Boriku”, onda treba reći:

- uvjeti za rad bili su prvorazredni.
- predavanja su uglavnom bila dobra, ali se nije odgovorilo na temeljno pitanje o budućnosti inozemne pastve. Čast pokušajima!
- dnevni je program bio prenatrpan „govorancijama”. Diskusija je bila prikraćena, kratka.
- susret s biskupima - kao da ga nije ni bilo.

Dogodišnji će sastanak, nadajmo se, biti bolji. U Zapadnoj Evropi ili Hrvatskoj, svejedno! Mi smo ipak za Hrvatska.
fra Ignacije Vugdelija

Opcija za žene

(Iz predavanja **prelata J. Adama** o perspektivama inozemnog dušobrižništva u Saveznoj Republici Njemačkoj, pročitano u Zadru).

Praksa pastoralnoga i socijalnog rada u proteklih godinama pretekla je i boljemu poučila, kako se to i prije događalo, teoriju i teologiju pastoralu stranaca.

Pastoral je selilaca kroz dugi niz godina, bez ikakvih zlih namjera, jednostavno iz nemoći i neznanja, zanemarivao žene. Žene su došle, najčešće kao mlade i djevojke i neudate, na posao u Saveznu Republiku. Tada su se ovdje udale ili su došle udane žene i majke - i nastavile obično dalje raditi.

Da su u radnom odnosu s obzirom na posao i plaću zapostavljene, da nose glavni teret obiteljskog života u otežanim uvjetima migracije i da im je, a to nije tako nevažno, upravo Crkva prešutno nametnula glavni teret u religioznom odgoju djece, izgledalo nam je kroz dugo vrijeme kao nešto po sebi razumljivo.

Mislili smo da je dostatno ženama učiniti „normalnu” pastoralnu ponudu: svetu Misu, sakramente, minimum u katehiziranju odraslih u svezi s pripremom djece za prvu pričest i potvrdu. Ali, to nije dosta. Ženama je potrebno bitno više. Nakon gotovo petogodišnjeg intenzivnog rada sa ženama u inozemnom odjelu naše biskupije možemo kazati da su ženama neodložno potrebne daljnje ponude i da ih one hitno očekuju.

Prije svega: one žele istupiti iz uloge običnoga pastoralnog objekta, one žele preuzeti samoodgovornost. S pravom očekuju da ne budu stalno instrumentalizirane: propovijed, kateheza, obrazovanje odraslih za žene, **kako bi** one svojoj djeci (i muževima) mogle bolje prenositi vjeru.

Ne, **one same**, zbog sebe, imaju pravo biti u središtu pastoralnih nastojanja. Svoje vlastite probleme one hoće i trebaju rješavati u i s Crkvom. One same trebaju i hoće biti netko u Crkvi, netko tko ima svoju vrijednost i o komu treba voditi računa. To djeluje rasterećujuće i oslobađujuće i od koristi je Crkvi isto kao i obiteljima i zajednicama. Mi smo

u ovom tek na početku. Rad žena u misijama, podržan od stalno zaposlenih i nošen od dobrovoljnih suradnika i zajedno sa ženama drugih narodnosti (naravno i s Nijemcima), grupe žena - to se ne može zaobići u pastoralu prožetu teologijom zajedništva (communio) i evangeliziranja.

I dopustite mi da to jasno kažem (jer je to za neku subraću očito još problem): Ono što Crkva u ovoj stvari **mora očekivati od svakoga svećenika** jest animacija puna poštovanja, buđenje i unapređivanje karizma kod žena. Ono što Crkvi **ni u kom** slučaju ne treba jest ljubomorna blokada sa strane svećenika koji se plaše za svoj autoritet i koji čvrsto stoje na staroj (nipošto biblijskoj!) slici žene koja je potpuno podređena i drugorazredna. Mi svećenici moramo žene u pastoralnu pridobiti svojom osvjedočenom bratskom službom i ozbiljnim uzimanjem u obzir njihova po krštenju i potvrdi utemeljenog općeg svećeništva - ili ćemo žene, najkasnije u jednom desetljeću, izgubiti. Mnoge su, premnoge i onako već emigrirale iz Crkve - i mnoge Hrvatice u Saveznoj Republici Njemačkoj.

Jubilarni susret hrvatske katoličke mladeži

Taj divni Božji svijet!

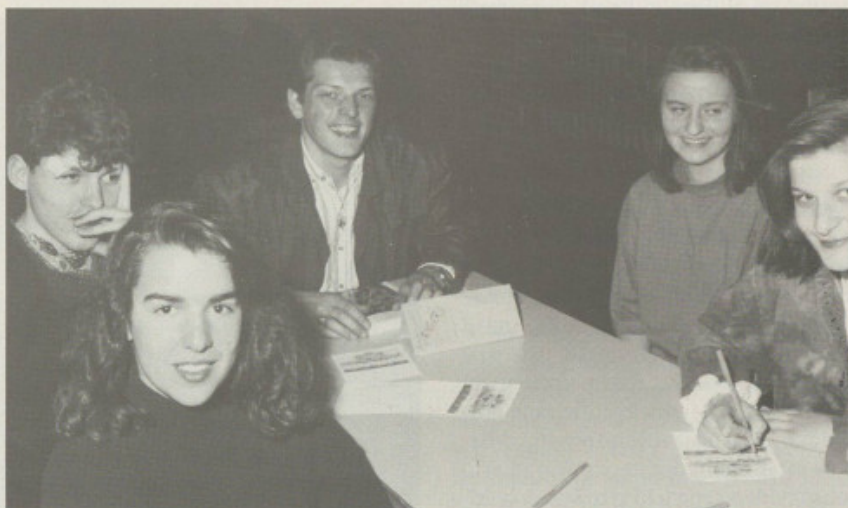
Radost mladih na Dvadesetom, jubilarnom susretu u Offenbachu, održanu 4. i 5. svibnja, bila bi i veća da je nije zasjenila velika tuga za na bestijalan način umorenima hrvatskim redarstvenicima – Stipanom Bošnjakom, Lukom Crnkovićem, Josipom Culejem, Mladenom Čatićem (devetnaestogodišnjak), Jankom Čovićem, Zoranom Grašićem, Antunom Grbavcem, Željkom Hralom, Zdenkom Pericom, Marinkom Petrušićem, Mladenom Šarićem, Ivicom Vučićem i Frankom Lisicom. Za njih su mladi, zajedno s mons. V. Stankovićem i drugim svećenicima-suslaviteljima prinijeli euharistijsku žrtvu u prepunoj Gradskoj dvorani, zbog njih su odustali od zabavnog dijela programa u subotu i nedjelju, zbog te je tragedije čitav susret protekao u znaku žalosti koja se zamjećivala na licima, u razgovorima, na zastavama i transparentima. Zadivljuje povezanost i sraslost iseljenih Hrvata sa sunarodnjacima u Domovini.

Kao i svi dosadašnji susreti, s Vjeronaučnom olimpijadom, i ovaj je bio podijeljen u tri glavna dijela: kviz znanja (prvoga dana), te svečana euharistija i akademija (sutradan u nedjelju).

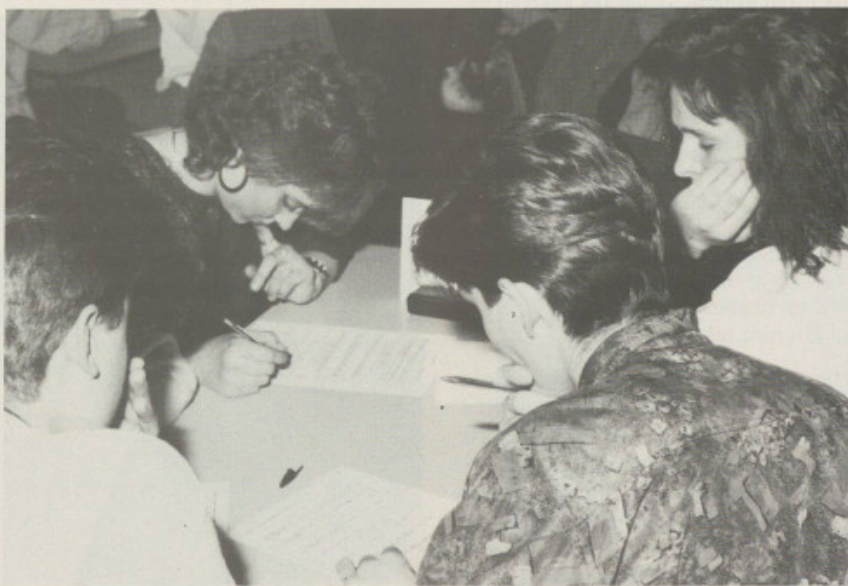
Vjernik i ekologija

Na ovogodišnjem kvizu znanja sudjelovalo je 87 grupa iz 31 hrvatske misije u Njemačkoj te, a to je stvarna novost, 15 grupa iz Zagreba i jedna iz Kutine. Sve u svemu, dakle, 103 vjeronaučne ekipe. Gradivo za vjeronaučno natjecanje uzeto je iz knjige „Taj divni Božji svijet” koju je sa suradnicama i suradnicima napisao fra Božo Vuleta, profesor engleskoga jezika na Franjevačkoj gimnaziji u Sinju. Njegova knjiga, objavljena svršetkom prošle godine u Njemačkoj, već je doživjela i drugo, domovinsko izdanje, zahvaljujući najviše gospođi Jasni Pavelić, voditeljici Pokreta društva prijatelja prirode „Lijepe naše” iz Zagreba. Prema najnovijim informacijama izgleda da će ta knjiga biti udžbenik ekologije u školama u Hrvatskoj.

To svojevrсно natjecanje na temu „Vjernik i ekologija”, a za koj su se mladi

Ta divna Božja mladež s radošću očekuje znak za početak pismenog odgovaranja (slike gore). Testovi su tražili puno znanja i veliku koncentraciju (dolje).

pripremali više od pola godine, započelo je pjevanjem hrvatske himne koju su predvodili mladi iz Offenbacha, misijedomaćina.

Potom su mladima uputili pozdrave: fra Bernardo Dukić, u ime Naddušobrižničkog ureda, župnik Bernd Richard u ime župe Sv. Konrada na koje se području nalazi Gradska dvorana (mjesto održavanja susreta), mons. Matija Stepinac, u ime zagrebačkih župa-sudionica i mons. Vladimir Stanković, ravnatelj hrvatske inozemne pastve. On je pročitao apel okupljene hrvatske mladeži i zamolio je da odustane od predviđene zabave na što su mladi, iza kako su jednodušno prihvatili apel, odgovorili pljeskom odobravanja. Prije kratkih i sadržajnih pozdrava održana je minuta šutnje i kratka molitva za zločinački i podlo umorene hrvatske redarstvenike. Mladi su bili potreseni. Ta divna hrvatska mladež! Ne poziva na osvetu, na mržnju. Ona moli, suosjeća, nada se dobru, pravednom raspletu krize.

Kviz znanja sastojao se i ovoga puta od dva dijela – **pismenog i usmenog**. U pismenom su dijelu svi članovi svake ekipe (po pet na broju) ispunjavali testove, a 32 najbolje momčadi, među kojima ih je bilo i nekoliko iz Hrvatske, ušle su u završno natjecanje, dakle usmeno, u kojem je predstavnik kvalificirane grupe odgovarao na izvučeno pitanje. Mladi su i u drugom dijelu odgovarali vrlo dobro (vidi ocjene u okviru koji donosimo), pa žiri – **Jasna Pavelić, fra Toni Vučković i fra Božo Vuleta** (predsjednik), nije imao mnogo posla. Iza kako su sabrani bodovi iz jednog i drugog natjecanja, mons. Vladimir Stanković proglasio je pobjednike. Poslije višesatnog natjecanja pronađeno je šest najboljih ekipa. To su: 1. Frankfurt V, 2. Mainz IV, 3. Frankfurt II, 4. München I, 5. Düsseldorf III i 6. Offenbach I.

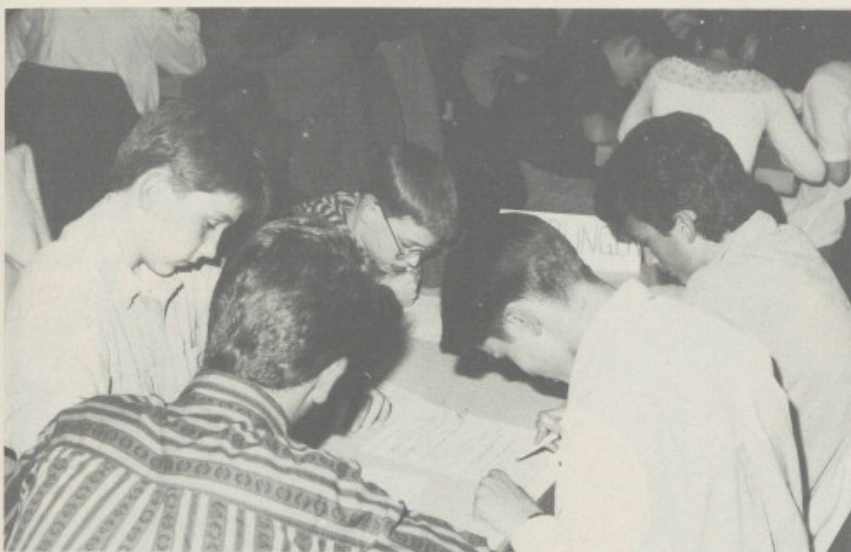
Mladi su se i ove godine natjecali u likovnom i književnom izražavanju. (Imena nagrađenih možete vidjeti u uokvirenim tekstovima).

Prije samog natjecanja u kvizu znanja nastupile su dvije misije, Düsseldorf i Stuttgart, te grupa mladih iz Zagreba u **umjetničkom**, kreativnom dijelu Biblijske olimpijade. Izvedeno je nekoliko lijepih točaka, puno manje nego što se očekivalo, koje su ocijenjene, odnosno nagrađene. Vidjeli smo i čuli „Damu

Stručni žiri u sastavu: gospođa Jasna Pavelić, fra Božo Vuleta i fra Toni Vučković, bio je zadovoljan odgovorima mladih. Mladi iz Lüdenschaida (gore) i Ravensburga (dolje), sudeći po izrazima lica, kao da nisu sigurni da su na sve najbolje odgovorili.

Grupa iz Waiblingena završava pismeno odgovaranje (gore), a Duisburg i Krefeld kao da se pitaju: „Hoćemo li ući u završno natjecanje?”

na visokoj peti”, „Ljubav prema Đoniju”, „Monolog”, „Nebulozu”, balet, pantomimu, igru „Cvijet, leptir i zla sila” i „Ljubav”. Kroz kviz je vodila **Nadića Markovica**, študentica iz Frankfurta.

Odgovornost prema ljudima i prirodi

U nedjelju je u Gradskoj dvorani, koja je bila punija nego ikada dosada, održana svečana sv. Misa koju je, u nazočnosti samo sedamnaestorice svećenika-suslavitelja, predvodio mons. Vladimir Stanković. On je i propovijedao o vjerniku i ekologiji, dakle o aktualnoj i konkretnoj temi koja je bila zadana samom vjeronaučnom olimpijadom. Monsinor je, jasno i odrešito, pozivajući se najčešće na učenje pape Ivana Pavla II, između ostalog, rekao: „Bog je sve stvorio i na početku je sve bilo dobro i lijepo. Svojim grešnim padom čovjek je poremetio tu harmoniju. To rušenje sklada traje do danas i tako nastaje okolišna kriza koja postaje etičkim problemom. To stanje postaje tako kritično da je svaki pojedinac, ustanove, države i cijelo međunarodno društvo prisiljeno tražiti rješenja”. Prava riječ u potpunom suglasju s Olimpijadom, iako su mnogi očekivali i nešto drugo, govor o stanju u Hrvatskoj, npr.

Pjevanje je predvodio frankfurtski zbor (dijelom i dvojezično), pod ravnanjem s. Pavlimire Šimunović. Na prikazanju podijem je prošetalo „sunce”, „mjesec”, „oganj”, „voda” i dr. Sve u znaku vjeronaučnog natjecanja. Koliko je to Božji narod, okupljen na molitvu, razumio i prihvatio, ostaje drugo pitanje. Narod je lijepo molio i zdušno pjevao. A to je posebno važno. Na pričest je pristupila većina sudionika na euharistijskom slavlju. Tako i treba.

Mons. Vladimir Stanković propovijeda

Ozbiljna glazba i narodna kola

Treći dio Susreta hrvatske katoličke mladeži započeo je proglašavanjem pobjednika u kvizu znanja i pozdravima. Ovoga puta nije bilo mnogo ni njemačkih ni hrvatskih govornika. Kratki pozdravi i svježa poruka ostavljaju uvijek dobar dojam. Bilo je tako i ovom zgodom.

Najprije su sestre Ivana i Nikolina Mikulić odsvirale na glasoviru i violini Riddingov koncert u H-molu. Lijepo. Mnogi pomisliše da su na pogrebu redarstvenicima. Vidjeli smo i zanimljivu scensko-plesnu viziju molitve iz opere „Gubec-beg“, čuli više dobrih pjesama u izvedbi zborova mladih iz Berlina i Frankfurta (religioznog sadržaja) te Kassela (domoljubnog karaktera). Nastup Muškoga vokalnog sastava iz Frankfurta imao je također nacionalnu notu. Nagledali smo se i jako zgodnih i vrlo dobro uvježbanih narodnih kola u izvedbi folklornih grupa iz Ludwigsburga, Reutlingena, Stuttgarta, Frankfurta, Kölna, Offenbacha, Esslingena i Zagreba. Razigrana i raspjevana kola teško su se uklapala u tešku zbilju političkog trenutka. Kroz ovaj kulturno-zabavni program spretno su vodili **Jasminka Farac i Alojz Kovač**.

Susret je kao i svi dosadašnji protekao u miru i redu, lijepo. Sigurno bi bio i veseliji da se u srca mladih nije uvukla žalost zbog umorenih hrvatskih redarstvenika, njihovih sunarodnjaka.

fra Ignacije Vugdelija

„Ljubav“ u izvedbi mladih glumaca iz Zagreba. Nagradio ih je i žiri (za koreografiju) i publika (dugim pljeskom).

Dolazak „mjeseca i zvijezda“ na pozornicu za vrijeme misnog prikazivanja darova

Publika pažljivo prati kulturni program. U prvom redu, treći slijeva, glumac Fabijan Šovagović. I on je rekao „svoju riječ“, na veliko zadovoljstvo gledatelja.

Ne, to nisu „bijeje vile“ već djevojke iz Kölna s hercegovačkim pjesmama i plesom

Grupe-sudionice u kvizu znanja

Na ovogodišnjoj Biblijskoj olimpijadi u Offenbachu sudjelovala je 103 vjeronaučna grupa – 87 iz hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj i 16 iz Zagreba (od toga jedna iz Kutine). Donosimo abecednim rednom popis grupa sudionica iz misijâ i iz Zagreba. Brojka u zagradama označuje broj misijskih, odnosno župnih grupa.

Aachen (2)	Münster (2)
Balingen	Neuss (2)
Berlin (3)	Nürnberg (2)
Bielefeld (3)	Offenbach
Bochum	Ravensburg (5)
Bonn	Reutlingen (2)
Darmstadt (2)	Rosenheim
Duisburg (2)	Stuttgart (3)
Düsseldorf (3)	Waiblingen
Frankfurt (9)	Wiehl (2)
Freiburg (2)	Wiesbaden (2)
Giessen (3)	Wuppertal (5)
Hagen (5)	Gospa Lurdska-Zg. (2)
Ingolstadt	I. G. Kovačić-Zg.
Köln (3)	Kutina
Krefeld (3)	Sv. Blaž-Zg.
Ludenscheid (3)	Sv. N. Tavelić-Zg.
Leverkusen (4)	Sv. Petar-Zg. (4)
München (2)	Šestine-Zagreb (2)
Mainz (4)	Travno-Zagreb (2)
Mettmann (2)	Utrina-Zagreb (2)

Finalisti

U završno su se natjecanje, poslije pismenog dijela kviza, kvalificirale 32 vjeronaučna grupa. Brojka u zagradama označuje broj osvojenih bodova u pismenom odgovaranju.

Frankfurt V (383)
Mainz IV (377)
Frankfurt II (374)
München I (349)
Düsseldorf III (346)
Offenbach (315)
Frankfurt VI (313)
Düsseldorf I (299)
Wuppertal I (297)
Neuss I (291)
Darmstadt I (288)
Reutlingen I (287)
Düsseldorf II (283)
Wuppertal II (275)
Mainz II (268)
Mainz I (266)
Mainz III (262)

Hagen (dolje) je stavio točku na testove, dok se to za Reutlingen (gore) ne može reći. Mladi iz Wiehla (u sredini) radosno pozdravljaju točan odgovor u usmenom ispitivanju.

Frankfurt V ima i za što biti veseo – osvojio je prvo mjesto na ovogodišnjoj Biblijskoj olimpijadi. Dalibor Tolić (prvi slijeva) nagrađen je i za najbolji usmeni odgovor.

Drugo mjesto u vjeronaučnom natjecanju pripalo je grupi Mainz IV (srednja slika), a četvrto Münchenu I (slika dolje)

Lüdenscheid III (261)
 Freiburg I (257)
 Waiblingen (256)
 Sv. Blaž-Zagreb (247)
 Bochum I (246)
 Lüdenscheid I (246)
 Köln I (244)
 Utrina-Zagreb (237)
 Ravensburg II (237)
 Frankfurt VII (235)
 Ravensburg III (233)
 Šestine-Zagreb II (232)
 Sv. Petar-Zagreb II (232)
 Sv. N. Tavelić-Zagreb (231)
 Kutina (231)

Svaka je grupa u **usmenom** odgovaranju mogla dobiti najviše 60 bodova (sve skupa točno **1920 bodova**), a osvojile su, zajednički, **1435** bodova. U prosjeku 45 boda, dakle 75% od svih mogućih bodova. Odličan prosjek!

Pobjednici

Ove je godine odlukom organizatora Biblijske olimpijade, Naddušobrižničkog ureda u Frankfurtu, a na preporuku Pokreta društva prijatelja prirode „Lijepa naša” iz Zagreba, nagrađeno šest najboljih grupa u kvizu znanja. Brojka u zagradama označuje ukupni broj osvojenih bodova.

1. Frankfurt V (443)
2. Mainz IV (437)
3. Frankfurt II (428)
4. München I (405)
5. Düsseldorf III (397)
6. Offenbach (374)

Prvonagrađeni **Frankfurt V** dobio je od Naddušobrižničkog ureda iz Frankfurta iznos od 2.000,- DM koji je Frankfurt V velikodušno darovao Pokretu „Lijepa naša”. **Mainz IV** dobio je 1.000,- DM, a darovao ih je Hrvatskoj. **Frankfurt II** dobio je likovnu enciklopediju, **München I** Rabuzinov crtež, a **Düsseldorf III** i **Offenbach I** knjige „Hrvatski nacionalni parkovi”, koje im je dodijelilo Društvo prijatelja prirode iz Zagreba. Zanimljivo je napomenuti da su svih šest pobjedničkih ekipa pripremale pastoralne suradnice – redovnice, franjevke (s. Rozarija, s. Dionizija, s. Mislava, s. Slavica, s. Vladimira i s. Damira).

Nagrađeni likovni radovi

Nikada, otkada se održavaju Biblijske olimpijade hrvatske mladeži u Njemačkoj, nije u Naddušobrižnički stiglo

toliko i tako lijepih likovnih radova. Četveročlani žiri imao je pune ruke posla. Da bi koliko tolako zadovoljio kriterijima objektivnog ocjenjivanja, povećao je broj nagrađenih iznašavši zgodne, nove načine nagrađivanja.

Poticajne nagrade

Poticajne nagrade dobili su: Sanja Škrljug iz Zagreba, Tatjana Ignjatić iz Zagreba, Nikola Hot, Tatjana Jertec iz Böchingena, Robert Danić iz Neussa, Dijana Šuker iz Bielefelda, Željka Kukura iz Leverkusena, Ivana Kolar, Kristina i Kristijan Prusac iz Düsseldorfa i Danijel Kucelj iz Stuttgarta.

Drugonagrađeni

A-kategorija: Martina Čurić iz Düsseldorfa, Milenka Klamnić iz Wuppertala i Kristijan Jalzabetić.

B-kategorija: Zvonimir Sunara iz Aachena; Marija Galić, Iva Brnčić, Mirjana Miloš i Silvija Miloš iz Ravensburga za grupni rad; Maruška Leticia iz Zagreba, Katarina Cvetković iz Zagreba, Denis Topolovčan iz Bielefelda, Samir Mujezinović iz Zagreba i Tomislav Dijaković iz Düsseldorfa.

C-kategorija: Karolina Novinščak iz Hildena i Bernardin Čurić iz Wuppertala.

Napominjemo da kategorije A, B i C označuju dob likovnih umjetnika. U kategoriji A nalaze se najmlađi, u B srednji, a u C stariji natjecatelji u likovnom izražavanju.

Prva nagrada

Prvu nagradu u likovnom izražavanju dobili su **mladi iz Freiburga** za grupnu izradu dvaju kolaža.

Priznanja

Priznanje za zalaganje dobile su: Marija Mraz iz Bielefelda te Sanja Devetaković i Željana Landeka iz Freiburga (za albume poštanskih maraka).

Posebna nagrada

Žiri je dodijelio posebnu nagradu za likovni rad, idejni pristup i ekološku poruku, crtežu „Stop-helft“ Željke Kukura iz Leverkusena.

Nagrađeni pismeni sastavi

I ovoga puta pristiglo je u Nadđušobrižnički ured u Frankfurt mnogo pismenih sastava. Neki su zakasnili, pa nisu uzeti u obzir pri ocjenjivanju. Stručni žiri je ocijenio sve radove i najboljima proglasio, nagrađivši ih, ove sastave:

Grupa iz Offenbacha osvojila je šesto (pobjedničko) mjesto

Mladi iz Leverkusena (srednja slika) i njihovi vršnjaci iz jedne druge misije (slika dolje) kao da nisu sigurni koje su mjesto osvojili poslije obadva krugova ispitivanja.

Helene Koop iz Düsseldorfa govori svoj „Monolog“ za koji je, kao i za sastav „Siva ribica“, nagrađena

- „Sivu ribicu“ **Helene Koop**, iz Düsseldorfa;
- Prozni rad **Lele Lujanac**, iz Zagreba;
- Pjesnički sastav „Lijepa naša Hrvatska“ **Dijane Dolić**, iz Frankfurta na Majni.

Ostale nagrade

Stručni žiri nagradio je posebnim nagradama:

- narodnom nošnjom, darom Hrvatske Matice iseljenika, **folklornu grupu iz Reutlingena**, jer je bila najmlađa folklorna grupa;
- za najbolji usmeni odgovor nagrađen je **Dalibor Tolić**, iz vjeronaučne grupe Frankfurt V;
- **p. Bernarda Dukića** nagradila je zagrebačka grupa vjeronaučnika za veliko zauzimanje da mladi iz Hrvatske mogu sudjelovati na Biblijskoj olimpijadi u Frankfurtu/Offenbachu;
- **mlade iz Zagreba i Kutine**, njih stotinu, dvjema kasete i pjesmaricom „Slavimo Boga“ koju je izdao Hrvatski nadbiskupijski ured u Frankfurtu.

Nagrade za kreativnost

U kreativnom izražavanju, na temelju gradiva iz knjige „Taj divni Božji svijet“, sudjelovale su, nažalost, samo dvije misije (Düsseldorf i Stuttgart) i grupa mladih iz Zagreba. Žiri ih je sve nagradio i to ovako:

- prvu nagradu, rad Ivana Lackovića Croatae, dobila je gospođa **Marija Petrović**, iz Stuttgarta, za umjetnički rad s mladima u misiji;
- za **umjetnički dojam**, nagradu od 200,- DM, dobila je „**Nebuloza**“ iz Zagreba;
- za koreografiju „**Ljubav**“ iz Zagreba, glumica **Nina Turkalj** nagrađena je sa 100,- DM;

Giessen je poprilično zamišljen (srednja slika). To se nipošto ne može reći za njihove vršnjake na gornjoj slici. I inače, uza svu ozbiljnost koja je vladala na Olimpijadi, nije nedostajalo umjesevnog veselja i mladenačke opuštenosti.

Dvorana-crkva bila još prije euharistijskog slavlja ispunjena „misarima“. Na slici: dvoransko krilo puno Božjega naroda okupljeno na molitvu. Tu su (u prvom planu) i najmlađi.

- balet „Cvijet, leptiri i zla sila“, iz Stuttgarta, nagrađen je također sa 100,- DM;
- glumicu **Helenu Koop**, iz Düsseldorfa, za „Monolog“, sa 100,- DM.

Sve su nagrade uručene, prvoga i drugog dana Susreta hrvatske katoličke mladeži u Offenbachu, uz burno odobravanje mladih olimpijasa, njihovih roditelja, rodbine i prijatelja. Voditelji Susreta dobili su po jedan lijepi „pitar“ cvijeća u znak zahvalnosti.

Djevojčice iz Stuttgarta igraju balet „Cvijet, leptiri i zla sila“ za koji su i nagrađene

Nagrađeni pjesnički sastav

*I dobrim ga stvori
I vidje da je dobro
I reče da je dobro*

*I stvori čovjeka
I podloži mu stvoreno*

*I uze čovjek podloženo
I nanovo stvori stvoreno*

Možda ne bijaše dovoljno dobro?!

*Zar ćemo
zbilja dopustiti
da svijet umre
u naručju smeća?*

*Zadovoljstvo je
osjetiti bogatstvo
u nijemosti i šutnji -*

u tajni povjerenoga

Diana Dolić, Frankfurt a. M.

Mnoštvo mladih pjevačica i pjevača iz Frankfurta, pod ravnanjem s. Pavlimire Šimunović, sasvim je solidno otpjevalo dvije pjesme u kojima su se najčešće čule riječi „zora“, „nada“, „vječno svitanje“, „ključ novoga svijeta“

Odrasliji mladi iz Berlina, vođeni od s. Miroljube i fra Milana, dojmljivo su otpjevali dvije lijepe pjesme: „Znam zemlju“ i „Franjinu molitvu“. Spomenimo da je Franjo iz Asiza na ovoj olimpijadi bio nazočniji nego i jedan drugi svetac.

Friedensappell

*Sehr geehrter Herr Bundesminister
Dr. Genscher!*

Wir Jugendliche, Kroaten und Deutsche, die wir zu mehreren tausend an dem 20. kroatischen Bundesjugendtreffen in Offenbach am Main teilnehmen, erheben unsere Stimme gegen die Zerstörung der bedrohten Natur.

Unsere diesjähriges Treffen und die in seinem Rahmen stattfindende „Kroatische Bibel-Olympiade '91“ haben das Motto „Glauben und Umwelt“. Aber, sie finden im Schatten der dramatischen Ereignisse in unserer kroatischen Heimat statt! In Kroatien treten organisierte Terroristen mit ungeahnter Brutalität auf, unterstützt von rollenden Panzern, die dabei nicht nur die Natur zerstören, sondern Zivilisten bedrohen und zahlreiche Menschenleben vernichten. Ihnen sind sicherlich die Opferzahlen der letzten Tage bekannt. Viele dieser jungen, im Dienst aus dem Hinterhalt ermordeten Angehörigen der kroatischen demokratischen Ordnungskräfte wurden enthauptet und anderweitig zerschunden vorgefunden.

Hier in Deutschland, 1000 Kilometern von unserer Heimat entfernt, fühlen wir unsere Ohnmacht gegenüber diesen Greueltaten, deren eigentliche Drahtzieher außerhalb Kroatiens sitzen. Sie forderten den Tod jener jungen Menschen, die sich zur Verteidigung der jungen Demokratie in unserer Heimat zur Verfügung stellten.

Deshalb appellieren wir an Sie, daß Sie das Ihnen Mögliche tun, um die Zerstörung des Volksfriedens und der demokratischen Grundrechte zu verhindern, die wir im demokratischen Westeuropa genießen und schätzen. Helfen Sie uns, die junge Demokratie Kroatiens vor einem gewaltsamen Belgrader Totalitarismus zu schützen.

Auf der Grundlage Ihrer demokratischen Prinzipien rufen wir Sie dringend dazu auf, Ihre Augen vor den dramatischen Ereignissen in Kroatien nicht zu verschließen. Sie könnten für ganz Südosteuropa schlimme Folgen haben.

Brechen Sie, bitte, Ihr Schweigen gegenüber einem bedrohten Volk Europas.

Mit freundlichen Grüßen!

Ime glavnoga grada pokrajine Hessen, u kojoj se redovito održava Susret hrvatske kat. mladeži i vjeronaučna olimpijada, ova je ekipa ispisala velikim slovima. I s pravom!

Nagrađeni pismeni sastavi

Priroda je naša kolijevka, naša mati i naš grob; mi smo samo jedan od niza kamčaka u kamenu temeljicu od kojeg je sazidana.

Mi živimo od danas do sutra, uvijek tako nesvjesni onoga što se oko nas zbiva, nemajući vremena žaliti za nečim, što nika da nismo ni pokušali objasniti.

Toliko je toga oko nas, a mi tako malo znamo... Jesmo li toliko siromašni duhom, maštom, osjetilima, ili naprosto ne želimo prihvaćati stvari u dubini, već sagledavamo samo njihovu površinu?

Kako je opojan miris crne i stoljetne truleži majke zemlje, koliko je ljepote sakriveno u drhtaju lista, treptaju ružine latice, dok svijta se pod težinom kapljice rose...

Jeste li ikad šetali šumom stoljetnih borova, jeste li ikad udahnuili opori miris smole, rukom dotakli ponosnu izbrazdanost tih starosta? Dolje, u njihovoj dubini, vlada vječni mir, vrijeme je stalo, zrak je stao... i sve kao da je zamrlo. Dah patine prožima cijelo biće, odnosi razum i vodi nas daleko u prošlost i daleko u budućnost. Vrijeme kao da je zaustavljeno, ali ono prkosno prolazi, nezaustavljivo odbrojavajući sekunde, minute, sate... A kome?

Ljudi, osvrnite se oko sebe, otvorenih očiju se zagledajte u svijet koji vas okružuje, raširenih zjenica gledajte što ste učinili... Zar vas nije sram? Zar vas nije sram?

Uništiti ono što vas je stvorilo, što vam je udahnuo život i održava ga, zar to nije podlo od vas, zar to nije kukavički-dignuti ruke od svega i prepustiti se rijeci beznađa...

Koliko je toga nestalo, poginulo, iščezlo, a iz dana u dan gubi se sve više. Hoćemo li u idućem desetljeću (stoljeću, tisućljeću) našoj djeci pokazivati prirodu samo na slikama (gdje će jedino još biti „netaknuta“) i voditi ih u zoo-vrtove da vide endemske primjerke kitova, antilopa, sokolova, pa možda čak i krava, konja, kokoši? Kakva nam je to budućnost, i gdje je ona uopće? Sve je više onih koji je ruše, zatrpavaju, oduzimajući nadu njenim graditeljima, da će ikad završiti.

Kuda nas sve to vodi?

Nekoć prekrasni potoci mog zavičaja sad su blatnjava, smrdljiva stovarišta otpada, tek jadna, potrpana smetlišta; lijepe livade mog djetinjstva sad su parkirališta, jezera u kojima je nekad blistao odsjaj zvijezda, sad su mutne jaruge... Ispred mene samo ceste, automobili, ljudi koji se guraju, nervoza, buka, dim, smog...

Dođe mi da vrisnem, da urličem... ali kakva korist, kad nitko ne čuje.

Vrskom odjekuju i šume i livade i potoci i rijeke, pa nitko ne sluša, nitko ni ne želi čuti, jer svi živimo samo za svoje vlastito ja.

No, osveta će biti gadna, jednog dana kad više ne bude zraka za udisanje, vode za piće, a priroda će tada likovati nad ljudskom glupošću. Lela Lujanac, Zagreb

Siva ribica

Jedne proljetne noći dogodilo mi se ovo: šetala sam palubom bijelog broda koji je plovio po jezeru. Odjednom se našдох u vodi. Oko mene bistrina koja postaje sve mutnija. Na dnu se zaustavih na hrpi smeća. Bilo je tu svačega: bocâ, cipelâ, plastike, starih lonaca, konzervi... Preplašena, dozivah u pomoć. Nakon nekog vremena dopliva neka siva ribica do mene i počne govoriti: „Tebe nam je upravo dragi Bog poslao i nadamo se da ćeš nam pomoći. Nas ovdje ima još samo jako malo preživjelih. Otkada se na sjevernoj strani jezera sagradila velika kuća s dugim dimnjakom, često nas bole oči i grlo. Mi, nažalost, ne možemo nikome ispri-povjediti svoju nevolju. Ljudi vide samo plavu i bistru površinu jezera i ne slute da je pri dnu prava pustinja, skoro bez života.“

U međuvremenu su doplivala i druge ribice. One su me vrlo tužne gledale.

Probudih se toga trenutka. Pomolih se od sveg srca dragom Bogu, Svetoj Mariji i svim svecima. Jer je voda za sva bića najvažnija, zamolila sam ih da se ovaj moj san ne ostvari.

Helena Koop, Düsseldorf, 5. razred

Ivana Vuković iz Freiburga dočarala je umjetnički i sadržajno šumu i njezinu ljepotu, za što je bila i nagrađena. Oduševila je i žiri i publiku.

Apel mladih iz Offenbacha

Dvije tisuće mladih Hrvata iz Njemačke i članovi pokreta prijatelja prirode „*lije-pa naša*” iz Hrvatske okupljeni na Biblijskoj olimpijadi u Offenbachu, u plemenitom natjecanju u kvizu znanja „*vjernik i ekologija*”, dižu svoj glas ne samo za zaštitu prirodne i kulturne baštine Hrvatske već prije svega za spasenje hrvatskog naroda, posebno mladih koji samo u demokratskoj i suverenoj Hrvatskoj mogu i žele živjeti u mirnom suživotu s narodima drugih nacionalnosti i vjera.

Podržavamo dosadašnju razboritu i odlučnu politiku hrvatskog vrhovništva u obrani slobode hrvatskog naroda i u svim budućim naporima u ovim sudbonosnim danima da mirnim putem riješi krizu u Domovini.

Stran nam je terorizam i ubijanje i stoga osuđujemo nasilnu politiku neprijatelja hrvatskog naroda. Molimo se Bogu za plemenite rodoljube koji su položili svoj život na oltar Domovine i zazivamo mir i Božji blagoslov na cijelu Hrvatsku.

P. Bernardo Dukić

Hrvatski naddušobrižnik u Njemačkoj

Msgr. Vladimir Stanković

Ravnatelj hrvatske inozemne pastve

Zbor i orkestar iz Kassela, u kojima je bilo i vrlo mladih, jednostavno su „podigli temperaturu” u dvorani izvođenjem domoljubnih pjesama. Njihovu „Oj Hrvatska mati” pjevala je cijela „dvorana”.

„Međimurska pisana nedelja”, u izvedbi folklorša iz Ludwigsburga spada, bez ikakve sumnje, u najljepše hrvatske narodne plesove koje gledamo na ovim prostorima

Neki od odgovora

Deset zapovijedi

Bog je iz ognja dao Mojsiju ploče zakona, koje nazivamo „Deset zapovijedi”. Nepromjenjiva vrijednost ovih zapovijedi prihvaćena je i danas kako od vjernika Židova, tako i od kršćana. U listopadu 1982. godine sastali su se mladi Židovi i kršćani da bi razmišljali o sadržajima vjere u kontekstu današnje ekološke krize. Kroz šest dana uglavnom su proučavali biblijske tekstove da bi se na njima nadahnuli. Zakon Božje ljubavi potaknuo ih je da ujedine „staro i novo” u obliku 10 ekoloških zapovijedi:

1. Ja sam Gospodin Bog tvoj koji sam stvorio nebo i zemlju. Znaj da si ti moj partner u stvorenju – zato vodi brigu o zraku, vodi, zemlji, biljkama i životinjama, kao da su oni tvoja braća i sestre.
2. Znaj da sam dajući ti život dao ti i odgo-

vornost, slobodu i ograničeno bogatstvo zemlje.

3. Ne kradi od budućnosti, poštuju svoju djecu omogućavajući im dugovječan život.
4. Usadi u srca svoje djece ljubav prema prirodi.
5. Spomeni se da se čovječanstvo može služiti tehnologijom, ali ne može vratiti uništen život.
6. Organiziraj ljude u svojoj zajednici koji će spriječiti prijetecu katastrofu.
7. Odbaci svako oružje koje prouzrokuje nepovratne ruševine životnih temelja.
8. Budi samodiscipliniran u malim stvarima svog života.
9. Odvoji slobodno vrijeme u tjednu da bi radije bio sa svijetom nego da ga iskorištavaš.
10. Sjeti se da ti nisi vlasnik zemlje, već samo njezin zaštitnik i čuvar.

Jedna poslovice kaže: „U vatri se zlato čisti!” Jedno od značenja ove poslovice govori o kušnji kroz koju netko mora proći da bi pokazao svoju pravu vrijednost. Ekološka je kriza velika kušnja suvremenog čovječanstva. Najveći problem u toj krizi jest energetska problem. Zato će se na tom problemu pokazati „prava vrijednost” suvremenog čovjeka. Energetski problem jest odlučujuće pitanje našoj generaciji na ispitu ekološke problematike.

Slap

*Teče i teče, teče jedan slap.
Što u njem znači moja mala kap?*

*Gle, jedna duga u vodi se stvara
I sja i dršće u hiljadu šara.*

*Taj san u slapu da bi mogo sjati,
I moja kaplja pomaže ga tkati.*

Dobriša Cesarić

Skepsa, ozbiljnost, zamišljenost, osmijeh – i to je sve dio vjeronaučnog natjecanja

Svet

Podne je... svečani čas,
Zemaljski kad stiša se huk,
I svemirom razlijeva vas
Sunčani se bijeli muk.
To čas je, kad Bog
Niz nebeske putove silazi
I kraljevstva svog
Po međama donjim obilazi.
I svaka je gora ko žrtvenik; svaki
Je oblak ko tamjana pram,
Što uvis se dižući sviji.
I čitav je svemir ko blistavi hram.
I duša je svaka ko ševa.
Visoko,
Visoko,
Gdje pogledom svojim sve prostore
prepleće
Ko nitima plameno oko,
Lepeće,
Trepeće,
Pjeva:
„Svet!
Svet!
Svet!
Slava ti, Gospode, slava
Za život taj kratki, što ti mi ga daje;
Za sjemenku uzrelih trava,
Što u kljun mi pade;
Za gnijezdo,
Za glas,
I za let!
Svet!
Svet!
Svet!
Hvala ti, Gospode, hvala
Za radosti male i roj dugih zala;

Za trnje,
Za listak,
Za cvijet!
Za kapljice rose; za iskre sunčane;
Za zimske pahuljice bijele;
Za ruke ti vješte, što za me su splele
Ko veliko gnijezdo
Taj čarobni svijet!
Svet!
Svet!
Svet!
Slavim te za draču ljutu,
Što na mom je posija putu;
Za vjetar i kišu, što ljuto me mlavili;
Za mrak i za maglu, što dugo me davili:
Jer sada sam stoprv svjetla tvog žedna
I dostojna tvoga sam dana,
I tvoga sam mira ja vrijedna.
Bez patnje,
Bez bola,
Bez rana,
Bez krila tih svetih, što ti nam ih daje,
Na zemlji bih ležala sade,
U lazur se vinula ne bih...
S tim bremenom, uz lagan let,
O Gospode, dolazim k tebi.
Hozana!
Hozana!
Svet!
Svet!”

Podne je – svečani čas,
Na pragu kad stoji nebasa
Bog otac. – A svemir je vaš
Hram blistav, i stabla bez sjene,
I duša bez žuči, i oči bez mrena,
A zemlja je puna čudesa
Čas sveti je to,

Kad osjećam nit, što me veže
Za izvor moj vječni, a k uvoru bježe
Sve moje gorčine,
Moj led, moje tmine
I sve moje zlo.

Svet!
Svet!
Svet!

Pjevaju nebeski krugovi
U mojijem žilama, Gospode.
I osjećam da bivam čist
Ko kristal, i mek kao vosak,
I lagan ko list.
Šum. Glomot. – Sjaj nov dok mi rosi
Na vjeđe, tvoj oro sve niže
Se spušta, sve brže, još bliže.
I hvata me, diže.
I k tebi me uzduhom
Nosi.

Vladimir Nazor

Kako se ozbiljno i odgovorno radilo, pokazuje i ova slika

Psalam 104

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina,
Gospodine, Bože moj, silno si velik!
Odjeven veličanstvom i ljepotom,
svjetlošću ogrnut kao plaštem!
Nebo si razapeo kao šator,
na vodama sagradio dvorove svoje.
Od oblaka praviš kola svoja,
na krilima vjetrova putuješ.
Vjetrove uzimaš za glasnike,
a žarki oganj za slugu svojega...
Kako su brojna tvoja djela, Gospodine!
Sve si to mudro učinio:
puna je zemlja stvorenja tvojih...
Sakriješ li lice svoje, tad se rastuže;
ako dah im oduzmeš, ugibaju,
i opet se u prah vraćaju.
Pošalješ li dah svoj, opet nastaju,
i tako obnavljaš lice zemlje...

(Ps 104,1–4. 24. 29–30)

BERLIN

Lijepoj našoj u pohode

Mlade Hrvatice i Hrvati primljeni u Banskim dvorima kod predsjednika Tuđmana, u Hrvatskom saboru, kod kard. Kuharića i biskupa Č.Kosa

16. ožujka ove godine u deset sati krenusmo nas 48 djevojaka i mladića s p. Josipom Šimićem i s. Anom Oršolić s Anhalterbahnhofta na daleki put prema nama najdražem „belom Zagrebu gradu“. Od odraslih tu su još jedna gospođa i vozači. U autobusu se smjenjuje smijeh, veselje, šala, pjesma, ali ne zaboravljamo ni molitvu. Svaki dan, kad nismo bili u mogućnosti slaviti Misu, molili smo krunicu i to jedan dan 5 djevojaka, drugi dan 5 mladića.

Nakratko uz put zaustavismo se u Münchenu da bismo vidjeli čuveni Marienplatz i središte glavnog grada Bavarske. Izlazeći iz grada svratismo se u hrvatski franjevački samostan, „Sv. Gabrijel“, a njemačku župu, gdje nas je pozdravio gvardijan p. Božo Ančić. Također usput u noći svraćamo i u Salzburg. Razgledamo stari grad i u ulicu u kojoj se nalazi Mozartova kuća. Točno u ponoć krećemo dalje i negdje iza pet sati ujutro ulazimo u Hrvatsku, da bi smo u šest sati stigli u Krapinu. Muzej Krapinskog pračovjeka još je zatvoren. Razgledamo lijepi zagorski gradić u dosta prohladno jutro i to nam pomaže da se razbudimo. Krećemo prema Trakošćanu, motreći divne „zagorske brege“, koji se pokazuju u jutarnjoj ljepoti. Nema među nama niti jedne Zagorke ili Zagorce, ali svejedno Zagorje nam je u srcu jednako kao i svaki drugi hrvatski kraj. Stižemo pred dvorac koji je još zatvoren. Čekajući da se otvori dvorac pijemo čaj i kavu u hotelu. Razgledavši dvorac muzej u dvorcu divimo se kraljiku, koji spada u najljepše u Hrvatskoj. Put nas vodi dalje kroz Zagorje prema Lepoglavi. Stižemo u to malo mjestance, u kojem je nekad bio jedan od najvažnijih pavlinskih samostana u Hrvatskoj i Evropi, dok ga prije dvjesto godina nije ukinuo car Josip II. Još za Austro-Ugarske Monarhije postaje zatvor, da bi komunistička jugoslavenska vlast stvorila u njemu pravi pravcati koncentracijski logor za političke zatvorenike. Okretnošću p. Josipa i susretljivošću novog upravitelja zatvora gosp. Benčeka, kojeg je ovdje donio vjetar demokracije, saznajemo da je zatvor danas ustanova za preodgajanje kriminalaca, jer su u Hrvatskoj ukinuti politički zatvori. Saznajemo također kako djeluje jedna takva ustanova u demokratskom društvu. Upravitelj zatvora, uz predsjednika Tuđmana, navodi veliki broj današnjih političkih prvaka koji su zbog svoje ljubavi prema Hrvatskoj i slobodi kraće ili duže boravili u vrlo teškim uvjetima u ovom zatvoru. Razgledamo predivnu crkvu i samostan, koji su dugo vremena bili zapušteni a sad se obnavljaju.

Saznajemo da smo među prvima koji su imali prigodu, dosad nezamislivo, pohoditi ovaj zatvor iznutra i to praktično nenajavljeni.

Mladi iz Berlina u društvu s hrvatskim sabornicima Đurom Pericom (lijevo) i Ivanom Vekićem

Potreseni svim onim što smo u Lepoglavi saznali, krećemo put Varaždina, koji je preko sto godina bio glavni grad Hrvatske. Razgledamo baroknu tvrđavu u kojoj je smješten muzej, zatim stari varaždinski barokni grad, pavlinsku crkvu, neke druge crkve i varaždinsko groblje. Točno u podne prispijevamo na glavni trg na kojem HDS održava protestni zbor za slobodu i suverenitet Hrvatske. Glavni govornik je dr. Marko Veselica. Nastavljamo put prema Mariji Bistrici, hrvatskom nacionalnom Gospinu svetištu. Upoznajemo se s povijesnim razvojem svetišta kao i sa sadašnjim njegovim značenjem. Saznajemo da smo prva ovogodišnja službeno organizirana skupina hodočasnika u svetištu. Slavimo svetu Misu koju predvodi p. Josip. Preko Mise dajemo svoje skromne priloge za svetište. Poslije Mise jedna časna sestra iz svetišta dariva nam za uspomenu razglednice, sličice, naljepnice i kalendare, potom se upisujemo u spomen-knjigu i umorni preko „brega“ krećemo u Zagreb. Oko 18.30 stižemo pred hotel „Panoramu“ koji će kroz tjedan dana biti naš dom.

U ponedjeljak ujutro, još pomalo umorni, hrlimo pozdraviti Bana i pomoliti se na Stepinčevu grobu. Tu se molimo za Domovinu, za naše obitelji i našu župu. Poslije molitve p. Josip nam ukratko tumači povijest zagrebačke nadbiskupije i katedrale. Na grobu upoznajemo jednu stariju gospođu, koja nam otkriva da je poznavala pok. kardinala. Poslije smo pohodili Hrvatsko sveučilište i Hrvatsko narodno kazalište. U popodnevnim satima polazimo u Mimarini muzej, gdje smo se umorili hodajući, ali smo zato mnogo toga saznali i naučili. Na večeri p. Josip čestita sutrašnji imendan Josipi Ištuk i Josipu Vrdoljaku, predajući im prigodni dar. Jedna djevojka u ime skupine čestita p. Josipu i predaju mu prigodni poklon. Nakon toga p. Josip naviješta najradosniju vijest: „Sutra u devet sati ujutro bit ćemo primljeni kod predsjednika Tuđmana u Banskim dvorima, a poslije toga idemo u Hrvatski sabor“.

Doručujemo u žurbi, a p. Josip još više požuruje. U 8.45 stižemo na Radićev trg pred crkvu Sv. Marka, gdje nam se pogled zastavlja na stasitim mladićima, do jučer „hrvatskim specijalcima“, a danas „hrvatskim gardistima“. Prilazi nam jedan onih sredovječni gospodin s bradom i hrvatskom krava-

tom i traži p. Josipa. Saznajemo da je to ministar socijalne skrbi p. Tomislav Duka, koji je sve učinio da bismo doživjeli ovaj nezaboravni dan. Nekako bez glasa, svečano raspoloženi, ali i pomalo uplašeni, na zapadnoj strani trga ulazimo u Banske dvore, prolazimo kontrolu i penjemo se na prvi kat. U sobi za primanje ushićeni i napeti iščekujemo nekoliko minuta, a onda se prolomi glas: „Eno ga, eno Tuđmana!“ Ulazi naš predsjednik, dostojanstven, nasmijan, pristupačan, pozdravlja p. Duku, p. Josipa i s. Anu. Predsjednik nas pozdravlja i potiče: „Dragi mlade Hrvatice, dragi mladi Hrvati, budite časnici i poštenu slijedeći uzore što vam ih je namirila hrvatska povijest. Tako ćete učiniti boljom ne samo vašu budućnost, nego i budućnost Hrvatske.“ Dalje nam ukratko tumači stanje u kojem se Hrvatska danas nalazi. Pater Josip zahvaljuje, predstavivši Vesnu Čiček koja u ime svih nas predaje predsjedniku skromni dar. Potom je svima, koji su htjeli, bilo moguće rukovati se s predsjednikom. Dvadesetak minuta prolazi brzo i predsjednik se vraća svojim državnim poslovima, a mi napuštamo Banske dvore, prelazimo trg i ulazimo u Hrvatski sabor. Nitko od nas nije ni slutio da će biti primljen u Hrvatski sabor nasamu svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Hrvatskog sabora i Hrvatske. I sni mogu postati stvarnost! U Saboru nas prima potpredsjednik Sabora Vladimir Šeks. Najprije razgledamo male vijećnice i vijećnicu u kojoj sjedi Hrvatska vlada a onda ulazimo u veliku Saborsku vijećnicu. Potpredsjednik Šeks tumači povijest, smisao i značenje Hrvatskog sabora. Shvaćamo da to nije neki Landtag, nego pravi parlament, kao Bundestag. Neki se žele slikati pod znamenjima Hrvatske, drugi za govornicom. Dok skladno pjevamo hrvatsku himnu, pridružuju nam se tajnik Sabora Velimir Kikerec, zatim predsjednik DPV Ivan Vekić i sabornik-mučenik Đuro Perica, a tu je i neumorni p. Duka, naš stalni pratilac u ovom svetištu hrvatskog suvereniteta i demokracije. Na kraju smo u saborskom buffetu počašćeni pićem. Doista je demokracija čudotvorna! Pred par godina nešto nezamislivo. Poslije razgledamo na obližnjem Jezuitskom trgu izložbu „Tisuću godina hrvatske skulpture“. Popodne smo pohodili svetište Gospe Lurdske i grob i spo-

(nastavak na sl. str.)

men-sobu franjeva p. Ante Antića, gdje nam je o njemu progovorio p. Vladimir Tadić. Poslije svete Mise zaputismo se u Remete u pohod Gospi Remetskoj, „Najvjernijoj zaštitnici Hrvatske“, jednom od najstarijih Gospinih svetišta kod nas.

U srijedu u devet sati ujutro primljeni smo u Nadbiskupskom dvoru, u kapelici, koja je najstarija građevina u Zagrebu, kod kard. Franje Kuharića. Uz njega je bio i mons. Vladimir Stanković. Kardinal nam govori o burnoj hrvatskoj povijesti pozivajući nas da se nadahnemo na onim divnim i svijetlim uzorima što nam ih povijest Hrvatske, povijest Katoličke Crkve u Hrvatskoj stavlja pred oči. Poziva nas da molimo za Hrvatsku, koja prolazi mnoga iskušenja. Poslije toga idemo na Plitvice gdje smo proveli cijeli dan, ne sluteći da će ljudska zloća i balkansko-cincarski teroristički mentalitet samo par dana kasnije okrvaviti uskršno jutro.

U četvrtak put nas vodi u ravnu Slavoniju, koja i nije tako ravna, kažu nam Psunj, Papuk i Krndija. Oko podne ukazuju se pred nama tornjevi Strossmayerove katedrale u Đakovu. Zahvaljujući ljubaznosti vlč. Marka Jerkovića upoznajemo se s poviješću đakovčke i srijemske biskupije, razgledamo katedralu, biskupski dvor i muzej, a onda nas prima mons. Ćiril Kos, koji nas pozdravlja i potiče. Popodne krećemo prema Našicama gdje zahvaljujući ljubaznosti p. Vatroslava Frkina razgledamo crkvu i samostan, usput izvana bacamo pogled na dvorac u kojem se

Vesna Čiček predaje prigodni dar predsjedniku dr. Franju Tuđmanu. U sredini dr. Josip Šimić, misionar u Berlinu.

rodila hrvatska skladateljica grofica Dora Pejačević i krećemo prema Slavonskoj Požezi. Nakratko razgledamo Požegu, ostavljamo sestre Čiček i Katarinu Soldo i krećemo prema Zagrebu.

U petak napuštamo hotel „Panoramu“, razgledamo novu džamiju na Žitnjaku i posljednji put odlazimo na Kaptol. Koristimo posljednju prigodu da još jednom pohodimo katedralu, Jelačićev spomenik i Gornji grad. U tri sata popodne krećemo prema austrijskoj granici. Malo prije sedam sati

uvečer stižemo u Bleiburg, gdje p. Josip pronalazi jednoga starijeg gospodina koji nas vodi u Bleiburško polje do spomenika pobijenoj hrvatskoj vojsci. Stojimo nijemo u šutnji, potom molitva i „Lijepa naša“ izriču što osjećamo za one koji su izručeni partizanima protiv svih međunarodnih ugovora i potom bili zvjerski ubijeni. Palimo ugasle svijeće i fotografiramo se za uspomenu. Potreseni ostavljamo Bleiburg i krećemo na dugu noćnu vožnju do Berlina.

DAR-MIR-TI

ESSLINGEN/NÜRTINGEN

Još jedan Petar Krešimir

U posljednje vrijeme sve više hrvatskih roditelja u Njemačkoj daje svojoj djeci drevna narodna imena, prije svega imena hrvatskih kraljeva i drugih velikana. Početkom sedamdesetih godina u modi su bila imena popularnih zapadnih pjevača, zabavljača i glumaca. No, taj je trend brzo završio, kao što je nekadano i nepotrebno i započeo. Danas je, u određenom smislu, ono narodno u prvom planu.

Petar Krešimir u rukama svoje majke Dragice.

Tako je 26. siječnja 1991. godine kršten Petar Krešimir Vidović, sin Dragičin i Perin. Bilo je to u Nürtingenu, u župnoj crkvi Sv. Ivana, a nazočan je bio vrlo velik broj obiteljskih seminarista koji već godinama, u organizaciji socijalnog radnika iz Esslingena, g. Tome Čirka, sudjeluju na obiteljskim seminarima da bi produbili svoje ljudsko, obiteljsko, narodno i vjerničko znanje. I samo ime Petra Krešimira plod je jednoga takvog seminara.

Kada je ima godinu i pol dana fra Ignacije Vugdelija, referent na seminaru, govorio o hrvatskoj baštini i spomenuo da je Petar Krešimir IV bio najveći hrvatski vladar, Dragica je očekivala dijete, budućeg Petra Krešimira. Ocu Peri to se ime jako svidjelo i odlučio je, ako dijete bude muško, da se baš tako zove. Ali, njegova je supruga za vrijeme nošenja Petra Krešimira imala zdravstvenih komplikacija. Svi su seminaristi u Gomadingenu molili za sretan Dragičin porođaj.

Zahvaljujući brizi liječnika, ali i molitvi sudionika na seminaru, na svijet je sretno došao zdravi dječak Petar Krešimir. Krstio ga je fra Ignacije V., a na krštenju je bilo nazočno pedesetak osoba. Na agapama u župnoj dvorani spomenute crkve taj se broj povećao. U radosnom razgovoru i nagovorima više je puta bila spomenuta povijest imena Petra Krešimira i molitva za njegovo i majčino zdravlje.

Kumovi mladog krštenika bili su Katica i Tomo Čirko, organizatori najredovitijih i najmasovnijih obiteljskih seminara na kojima i obitelj Vidović obično sudjeluje. Euharistijsko slavlje pod kojim je kršten Petar Krešimir predvodio je mr. Mijo Božanović, župnik u Schwiebingenu. Netko zaželje Petru Krešimiru da se jednoga dana zove i Peti. Slušatelji su tu želju srdačno pozdravili. Iv.

Hodočašće u Birnau

Na zadnju nedjelju mjeseca svibnja ove 1991. godine, 26. 5., upriličit će Hrvatska katolička misija Singen i Hrvatske katoličke misije u nadbiskupiji Freiburg tradicionalno hodočašće Majci Božjoj u Birnau. Sv. Misa počinje u 11 sati, a predvodi je msgr. Ivo Gugić, biskup kotorski. Ove godine neće biti sv. krizme. U posljednjoj podnevnoj programu nastupit će Tomislav Ivčić u duhovnom, zabavnom i folklornom programu.

Pozivamo sve Hrvate katolike na ovo veliko hodočašće Majci Božjoj na Bodenskom jezeru. Radujem O se vašem dolasku.

MÜNSTER

Srebreći pir Plavotićâ

Naša je misija o Uskrsu imala, osim lijepih vazmenih slavlja bdjenja i dnevnih Misa na raznim mjestima, još jednu posebnu svečanost u MS poslije podne. To je bila proslava 25. obljetnice braka Marka i Ane Plavotić, ili kraće rečeno, proslava srebrećnog pira. To je zaista bila posebna svečanost, prva ove vrste u našoj misiji, pa je zbog toga posebno najavljena u našem misijskom listu „Nada zajedništva“. Proslava je uključivala: sv. Misu u „Herz-Jesu Kirche“, „agape“ – zajednička gozba ljubavi poslije Mise, te na kraju objeda pjesma, glazba i ples za mlade.

Svečanost je zapravo počela već par dana ranije. Po njemačkom običaju uređeno je stepenište ispred stana i ulazna vrata. Dvadeset i pet srebrećnih ruža posebno su naglašavale o čemu se radi. Tu su se okupili oni najbliži i najdraži gosti na dan proslave. Odatle je pošla povorka od 12 automobila, s posebnim automobilom za slavljenike, kroz grad (4 km) do crkve kao u procesiji. Ispred kuće su ih s pićem i kolačima ispratili posebni poslužitelji, kao da su im htjeli dočarati onaj davni dan ispraćaja iz Anine rodne kuće (župa Ulice, Brčko) u novi život s Markom (župa Boće, Brčko). VIS „Vrapci“ iz Gelsenkirchena, koji je u ovom kraju dobro poznat, došao je prije podne k slavljenicima u stan, da već tada počne uzveličavati tu svečanost. – Pred crkvom su ih dočekali ostali uzvanici i prijatelji.

Svečana sv. Misa, koju su predvodili fra Bono i fra Luka, počela je u 16 s. ophodom iz sakristije u kojem su sudjelovali, uz svećenike i ministrante, i sami slavljenici sa svojom kćerkom Sabinom. Kad smo svi zauzeli svoja mjesta, a slavljenici posebna svoja, za tu zgodu pripravljena, fra Luka kao župnik pozdravio je posebno jubilarce, kao i sve prisutne, koji su došli ovom zgodom. Naši slavljenici su posebno bili radosno raspoloženi u ovom trenutku. Pod Misom je njihova kćerka Sabina pročitala prvo čitanje, a fra

Ana i Marko Plavotić

Bono je, kao stari misionar, nakon propovijedi, podijelio slavljenicima svećani jubilarni blagoslov, te po izričitoj želji slavljenika, posebni blagoslov srebrećnog prstenja, kao simbola srebrećnog jubileja braka. Uz uobičajene uskršne pjesme, koje smo svi pjevali, zbor mladih naše misije uzveličao je slavlje još i posebnim pjesmama.

Unutarcrkveni dio svečanosti završen je posebnim pozivom župnika, koji je on u ime slavljenika uputio svim prisutnima, da pođu u obližnju župsku salu na bratsku gozbu ljubavi, jer su slavljenici, za svaku sigurnost, pripremili dovoljno jela i pića za sve koji dođu. Uza sve to nije se sala ispunila do zadnjeg mjesta, a predviđeno je bilo mjesta za 250 osoba.

Sala za bratski objed bila isto tako uređena u pretežno srebrećnoj boji: posebni ukrasi i natpisi, a naravno na istaknutim mjestima hrvatske zastave.

VIS „Vrapci“ već su bili na svojim mjestima da dočekaju goste i slavljenike zvucima glazbe i toplim glasovima. Fra Bono Lekić, kao najstariji sudionik slavlja, po izričitoj želji jubilaraca, preuzeo je sada ulogu domaćina, brinući se da gosti dođu na svoja mjesta i da se osjećaju radosni kao kod kuće. Naši slavljenici su posebno tom zgodom naglašavali ovu misao: „Kad nismo mogli ovako svečano slaviti kod samog vjenčanja, onda neka bude sada što svećanije.“

I zaista je bilo svečano: sviranje i pjevanje bilo je odlično, jela i pića bilo je u izobilju za sve (čak je ostalo, pa su mogli sutradan biti time počašćeni i oni na koje nitko tada nije mislio: njemački studenti koji imaju vezu s „Hausmeisterom“), a poslužitelji, i odrasli i mladi, bili su u svakom trenutku na mjestu da goste posluže onim što su zaželjeli.

Kao uzvrat za sve ovo što su slavljenici nama napravili, i slavljenicima je trebalo s naše strane pokazati neku posebnu pažnju. Bilo je lijepih riječi i čestitki, pozdrava i pjesme, ali i vrijednih darova. Oni su, kako sami rekoše, ne samo iznenađeni, nego baš zaprepaseni i mnoštvom i vrijednošću darova, kao i srdačnošću pozdrava i čestitki.

Treći dio proslave bio je posebno predviđen za našu hrvatsku katoličku mladež. To su posebno željeli slavljenici, kako zbog svoje darežljivosti, tako i zbog svoje kćerke Sabine i njezina društva. Zato je ovaj dio svečanosti, u dogovoru sa župnikom, bio posebno i najavljen. Tu večer su se okupili ne samo naši mladi iz Münstera, nego i iz drugih dijelova misije. To je veselje potrajalo duboko u noć.

Ako bih na kraju svega ovoga trebao nešto posebno reći, onda mi se čini najzgodnijim ponoviti ono što reče Sabina, sigurno oduševljena ozračjem ljubavi svojih roditelja: „Ljubav je veoma lijepa stvarnost koja uvijek pobjeđuje i vječno traje“. To je upravo ono, samo malo jednostavnije rečeno, što već stoljećima čitamo kod sv. Pavla, u 13. poglavlju Prve poslanice Korinćanima.

Fra Bono Lekić, Münster

Tomislav Čirko, soc. radnik

Obilježena 10. obljetnica obiteljskih seminara

U povodu 10. obljetnice obiteljskih seminara koje uvijek jednako oduševljeno i uspješno organizira g. Tomo Čirko, karitasov socijalni radnik u Esslingenu, sa suprugom Katicom, okupilo se u esslinškoj dvorani „Staroga zatvora“, 20. 4. o. g., više od pedeset hrvatskih obitelji koje godinama pohađaju te svojevršne tečajeve na kojima se uči kako vjernički i ljudski misliti i živjeti. Predavanje „Hrvatska obitelj u iseljeništvu i matična domovina Hrvatska danas“ održao je fra Ignacije Vugdelija, urednik „Žive zajednice“. Iza kako je opširno govorio o učenju Crkve o obitelji (Bog je ustanovio i posvetio obitelj, obdarena je temeljnim pravima, ona je škola plodnije humanosti i socijalnih kreposti, i danas očituje snagu i jakost iako je zamračuju zabluda...), predavač je pozvao nazočno slušateljstvo da poradi više nego do sada na pomoći siromašnim obiteljima i obiteljima s brojnom djecom u Hrvatskoj. Posebice ih je pozvao da malo više misle, i pomažu, obitelji s defektnom djecom, da ih u ferijama posjete i da mole za njih. Poduze izlaganje zaključio je riječima: „Samo ljubav ostaje, samo će nas ona preživjeti i živjeti s nama u vječnosti!“

Za zabavu i ples svirao je i pjevao misijski vokalno-instrumentalni sastav, a sve nazočne, a bilo ih je više od dvije stotine, počastio je gospodin Čirko vrlo ukusnom večerom.

Sutradan je, poslije Mise, u prostorijama Hrvatske misije Esslingen, g. Zdenko Barać održao predavanje o „Croatia-airlinesu“ i dionicama. Sedamdesetak je nazočnih vrlo pomnivo slušalo to aktualno izlaganje sudjelujući angažirano u diskusiji. Velika je većina odlučila nabaviti dionice hrvatskoga zračnog prijevoznika koji će, kako ustvrdi, g. Barać, već petoga svibnja 1991. godine poletjeti na relaciji Zagreb–Stuttgart–Frankfurt–Zagreb. Za to potrebni zrakoplovi već su nabavljeni. Za normalno funkcioniranje „Croatia-airlinesa“ potrebno je nabaviti još više njezinih dionica. To se može učiniti u Stuttgartu kod g. Baraća, Rotebühlstrasse 112, tel.: 0711/616616, a u Frankfurtu kod „Stipe i Mate“, Münchener Strasse 42, tel.: 069/236666.

Iv.

„Muka Isusova” u našim misijama Po mucu k uskrsnuću

U organizaciji Hrvatske katoličke misije Singen 40 bogoslova iz Makarske i njihov meštar i profesor, odgojitelj i staratelj fra **Luka Tomašević**, bili su gosti u 8 misija ove korizme i to u Velikom tjednu. Već godinama bogoslovi iz Makarske poznati su kao izvanredno uigrana ekipa u izvođenju „**Muke Isusove**”. Imali su nekoliko nastupa po Njemačkoj, i uvijek uspješno. Ove godine, zato što nas sjećanje najbolje drži, najuspješnije.

Pođimo nekim redom:

1. SINDELINGEN. U subotu pred Veliki tjedan otvorili su svoju turneju. P. Ante Bilić ih je lijepo primio i za dvije noći ugostio. Obitelji su bile oduševljene što su ove i ovakve goste imali u svojoj kući. Prekrasna crkva Presv. Trojstva bila je mala da primi sve koji su željeli pogledati ovu Muku.

2. SCHWÄBISCH GMÜND. Vič. Ilija Petković pozdravljajući ove mlade momke želio im je dobrodošlicu U ovu malu misiju. Svi su napeto gledali i slušali već poznate odlomke iz Biblije kroz dirljivu glumu ovih „glumaca”. Uz srdačni stisak ruke, dirljivo opraštanje, nedjeljnog popodneva, uputi se ova družina dalje.

3. GÖPPINGEN. Kasno nedjeljno popodne kod fra Ante Bilokapića. Svi ih nestrpljivo očekuju. Svečanost kakva se samo poželjeti može. Današnja Cvjetna nedjelja bila je izvanredna zgoda za doživljaj Isusove muke, ulaska u Jeruzalem i ostalih pojedinosti. A nedjeljna večer prava prigoda u ovoj misiji za susret po obiteljima. Razgovor i srdačnost vidljivi na svakom koraku.

4. STUTTGART. Danas je radni dan za sve. Ne samo Hrvate u Stuttgartu nego i za misionare i časne sestre u Hrvatskoj katoličkoj misiji. Fra Pavao Žmire, Marinko Vukman i mladi Damjan Čovo dali su si truda ugostiti ove buduće susvećenike i subraču / ako se

koji prije ne „oklizne” /. Razgledanje grada, ugodni ručak, a uvečer u Elisabethenkirche, pred „milijun” vjernika Hrvata, pravi ugođaj. Bili su oni ovdje, ali ono što je vrijedno nikad ga dosta gledati. A pred velikim brojem vjernika svaka ideja i misao, posao i djelo ima jaču želju za dokazivanjem i predstavljanjem. Bili su večeras svi „pravi” glumci. Suze i uživanje u pojedine uloge nazočnih vjernika vidljivo se primijećivala. 5. HEILBRONN. Kod fra Radovana Čorića, poznatog umjetnika pjesme i glazbe, pripreme teku u punom jeku, a vrijedne sestre Ines i Verica žele da sve bude „super”. Pred samu večer stigli su bogoslovi sa svojim Lukom iz „dalekog” Stuttgarta. Svi ih čekaju s neskrivenim nestrpljenjem. Za „sekundu” sve spremno, a opet sve tako mirno. Opet isti osjećaj, i kod svih isti doživljaj. Veličanstveno, profesionalno, a ipak ponizno i ljubazno. Svatko je večeras sretan i zadovoljan. Hrvatske sestre ih Hercegovine, koje tu rade u staračkom domu, također pune dojmova.

6. LUDWIGSBURG. Srijeda je, i to velika. Fra Petar Vičemilo fra Nedjeljko Brečić žele da to bude dostojanstveno. Ugošćuju sve njih sa svojom već poznatom gostoljubivošću. A imaju i gdje. Dvorana katoličke misije je premala večeras, zato u obližnji BIETIGHEIM neće biti daleko otići i sve tamo izvesti. Ekipa WDR-a cijelo jutro snima za emisiju stranih sugrađana. Dvorac nasuprot misiji je kao slika iz Isusova vremena, kuda je i sam Gospodin kroz slične odaje bio vođen i maltretiran. Naroda puno, svi nestrpljivi. A na koncu i svi oduševljeni. Hvala bogoslovima, a hvala i vjernicima; ovaj dan i večer svi će dugo pamtit.

7. SINGEN. Za ovaj dan je misionar živio već nekoliko godina, kada ih je zadnji puta gledao i sebi „zavjet” dao da oni jednoga dana moraju nastupiti i za vjernike ove misije. Dakle, fra Vlado Ereš je nastojao osigurati najljepšu i najveću dvoranu u okolici Singena tako da ništa ne bude manjkalo, ni ugođaja ni događaja. Pozornica kao „poljana”, i dok si rekao „keks”, sve je namješteno.

Uvodne riječi magistra i profesora fra Luke bile su i objašnjenje i zahvala za ovu turneju po Njemačkoj. A onda predstava započinje. Uvodna „igra” glazbe, svjetla, bila mi je najjača snaga za doživljaj godine u ovoj misiji. Narod trlja oči, jer suze ne možeš zaustaviti kad su jače od zabrane. I na koncu, dugotrajni aplauz za svakog člana bio je veliko hvala za ovu priredbu. Veliki četvrtak bilo je za sve nas ugodna svečanost. Prije predstave – zajednička sv. Misa. Tako smo se i u duši već bili pripremili za ovu priredbu.

8. ULM. U crkvi Sv. Jure kod vlč. Bosiljka Raića Veliki petak bijaše i zadnji susret s narodom u obliku ove Muke, ali zato i najljepši. Obredi pjevanja i molitve, a onda sama Muka, bili su ugođaj naj ugođajima. A naroda, tih divnih hrvatskih vjernika sa svih strana, mnogo. Glava do glave, vjernik do vjernika, i sve to u jednoj zajednici Isusovih prijatelja. Obredi Velikog petka bili su, uz ovu „Muku Isusovu”, prava rijetkost u doživljaju vjernika kršćanina. Obitelji su primile sve bogoslove u svoje stanove, a razgovor se nastavio do u duboku noć.

Eto, poštovani čitatelji, to bijaše program mladih bogoslova, te družine iz Makarske, na ovom gostovanju kroz Njemačku u Hrvatskim katoličkim misijama i sa hrvatskim katoličkim vjernicima u Korizmi 1991. godine.

Put do Makarske bijaše ugodan, pun dojmova koji se u sjećanjima prebire dok autobus „grabi” prema plavom Jadranu. A u misijama gdje se „Muka” izvodila još traje jeka velike snage u srcima vjernika.

Zahvaljujemo fra Luki i svim bogoslovima (38) i njihovu vozaču Boži Bagariću s kojim su vrlo zadovoljni svi odreda. Neka ono dobro, ono „sjeme” koje su posijali na njemačkoj zemlji u duše hrvatskih vjernika, donese puno roda i ploda. A neka ovakvi susreti s budućim svećenicima i možda misionarima bude i mladim bogoslovima snaga za ustrajnost na putu prema svećeništvu.

Vladimir Ereš

Velikodušna solidarnost

Članovi HKD „V. Fran Mažuranić” iz Berlina darovali su 13.850.- DM Hrvatskoj vladi u ime akcije prikupljanja pomoći za gospodarsku obnovu i suverenitet Republike Hrvatske. Pomoć je uručio ministru za iseljništvo, g. Gojku Šušku, predsjednik „Frana Mažuranića”, g. Ivek Milčec. Svim darovateljima bit će uručene zahvalnice. Isto tako, za vrijeme predavanja g. Parage i g. Paradžika koji su 7. travnja nastupili na „Mažuranićevoj” kulturnoj tribini, skupljeno je za poginuloga hrvatskog redarstvenika, Josipa Jovića, 2.700.- DM. Svim darovateljima, u ime „Frana Mažuranića”, od srca hvala jer su još jednom iskazali kršćansku solidarnost.

Ivek Milčec

„Raspeti Isus” (fra Frano Milanović-Litre) umire na križu

Stjepan Sulimanac u posjetu misijama

Od 14. do 18. ožujka ove godine u posjetu Hrvatima na privremenom radu u jugozapadnoj Njemačkoj i sjevernoj Švicarskoj, na poziv ogranka HDZ-a Freiburg, boravio je dopredsjednik Sabora Republike Hrvatske, gospodin **Stjepan Sulimanac**. Za tu priliku dopredsjedniku Sabora bilo je priređeno više prijema kod političkih, crkvenih i karitativnih institucija, te razgovora s novinarima u ovom dijelu Njemačke.

Na sam dan dolaska gospodina Sulimanca, 14.3. navečer, u Hrvatskoj katoličkoj misiji je bio priređen prijem s predsjednikom karitasa u Njemačkoj dr. Hüsslerom i predsjednikom gradskog karitasa gospodinom dr. Baldasom, te prelatom freiburške biskupije dr. Wolfgangom Zwingmannom, koji je ujedno i glavni odgovorni za dušobrižništvo stranaca u Nadbiskupiji. Župnik Hrvatske katoličke misije u Freiburgu, velečasni Alojzije Duvnjak, pozdravio je sve prisutne i kratko se osvrnuo na rad misije i teškoće koje Hrvati kao građani i kao vjernici još uvijek imaju s Jugo-režimom, koji je i ovdje na djelu. U ime ogranka HDZ-a Freiburg gostima se obratila prof. Marta Lončarević, zahvalivši svima na njihovoj pomoći i nesebičnoj odanosti hrvatskom narodu, posebno gospođi Heleni Unkel, bivšem referentu njemačkog Karitasa.

U petak 15.3. dopredsjednik Sabora bio je primljen od prvog gradonačelnika Freiburga, gosp. dr. Svena von Ungern-Sternberga, s kojim se zadržao u jednosatnom razgovoru.

Stjepan Sulimanac, potpredsjednik Sabora, u društvu s mladima iz misije Freiburg

Gospodin Sulimanac je gradonačelnika izvijestio o neprilikama hrvatskog naroda u jugoslavenskoj zajednici a posebno o tragediji u 45-godišnjoj komunističkoj diktaturi. Dr. von Sternberg je naglasio sličnost hrvatskog i njemačkog naroda posebno naglasivši kako ne postoje nikakvi problemi s hrvatskim građanima koji ovdje žive i rade. Sa zadovoljstvom je konstatirao bliskost programa CDU-a i HDZ-a i izrazio podršku suradnju između tih dviju stranaka.

U petak navečer dopredsjednik Sabora Republike Hrvatske bio je gost Hrvatske katoličke misije i HDZ-a u Offenburgu, gdje je imao predavanje o razvoju demokracije u Hrvatskoj, u subotu navečer u Freiburgu, u nedjelju u Villingen-Schwenningenu i Schaffhausenu (CH) te u ponedjeljak u Zürichu, odakle se vratio u domovinu. U svim svojim govorima gosp. Sulimanac apelirao

je na okupljene da budu strpljivi, jedinstveni i da se ne daju dijeliti u ovim teškim vremenima u kojima se našla Hrvatska. On sam koji je najveća žrtva novije hrvatske povijesti, koji poziva da se ljubavlju i opraštanjem brani domovina, ostavio je dojam više svetog Stjepana mučenika nego političara.

Za ovu priliku Hrvatska škola u Freiburgu priredila je proslavu stote obljetnice rođenja Tina Ujevića, dobivši ime tog hrvatskog pjesnika. Sam učitelj Hrvatske škole, prof. Himzo Nuhanović, za ovu je priliku pozvao svoje prijatelje, a prijatelje i poznavaoce Tina, književnike iz domovine, gosp. Miroslav Mađera i Vladimira Rema te gospođu Dragicu Mršić - Petričević, koordinatore hrvatskih škola u Njemačkoj. Školi je kumovala gospođica Marija Vuković, davši veću materijalnu pomoć, koja je bila neophodna za daljnji rad Hrvatske škole. **Jozo Perković**

Duhovna obnova u Waiblingenu

Voditelj Hrvatske kat. misije Waiblingen, fra Josip Lucić, organizirao je za svoje vjernike trodnevnu duhovnu obnovu, od 22.-24. ožujka 1991. Za tu prigodu pozvao je iz domovine voditelja vicepostulature sluge Božjega oca Ante Antića, fra **Vladimira Tadića**. U sva tri dana okupljao se velik broj vjernika na izlaganja o liku čovjeka koji je živio među nama, u dvadesetom stoljeću, koji je bio dar Božji Crkvi i hrvatskom narodu u teškim vremenima, te kao duhovni magnet privlačio ljude.

Za čitatelje „Žive zajednice“ evo kratkog životopisa. **Fra Ante Antić** se rodio 16. travnja 1893. g. u selu Prvič-Šepurinama, na otočiću Prviču kod Šibenika. U Zatonu kod Šibenika proveo je djetinjstvo i završio 6 razreda

Fra Vladimir Tadić, voditelj Vicepostulature, govori o o. Antiću

osnovne škole. U franjevačko sjemenište u Sinju odlazi 1905. godine s nakanom da postane svećenik-redovnik. Godinu novicijata završio je u Visovačkom samostanu, filozofiju u Zaostrogu, a bogosloviju u Makarskoj. Za svećenika je zaređen 29. srpnja 1917.

U Provinciji presv. Otkupitelja vršio je službu magistra klerika: u Makarskoj od svećeničkog ređenja do 1946., a u Zagrebu od 1946. do 1956. Posljednjih 10 godina svog života neumorno je posvetio apostolatu ispo- vijedanja i duhovnom vodstvu, za što je od Boga bio nadaren posebnim darovima. Bavio se i karitativnim radom. S velikom strpljivošću i predanjem Bogu u savršenoj ljubavi podnosio je posljednje godine života. Umro je 4. ožujka 1965. u Zagrebu.

Fra Ante se isticao izvanredno kreposnim životom, dobrotom srca, poniznošću, jednostavnošću, ljubavlju prema Kristu i njegovoj Majci, vjernošću Crkvi i svojoj provinciji. Istodobno uronjen u Boga, bio je bliz ljudima i njihovim potrebama i problemima. Zbog toga je već za njegova života nastao glas o njegovoj svetosti, koji se nastavio širiti i poslije njegove smrti. Mnogi se preporučuju njegovu zagovoru kod Boga, zahvaljuju za primljene milosti. 1984. g. pokrenut je postupak za njegovo proglašenje blaženim i svetim. Tim činom otac Antić je dobio naslov „Sluga Božji“.

Fra Vladimir Tadić je rekao nazočnima da je o Antiću objavljeno 17 životopisa, napisano preko 700 članaka. On je posebno preporučio životopis „Tješitelj čudotvorni“ od vlč. Živka Kustića te **Zbornik** koji je izdala vicepostulatura - „Karizma, lik i djelo sluge Božjega o. Ante Antića“, s prvog znanstvenog simpozija održanog u Zagrebu u prigodi 25. obljetnice blažene smrti oca Antića. Za proglašenje svetim potrebno je da se glas o svetosti pročuje, ispituju svi živući svjedoci, objave sačuvani dokumenti, sakupe svjedočanstva primljenih milosti. A zato je potrebno moliti. Vjernici su dobili prigodne sličice oca Antića s molitvom za njegovo proglašenje blaženim. Fra Vladimir je zamolio vjernike da redovito mole, a svaku primljenu milost po zagovoru o. Antića da jave na adresu Vicepostulature (Vrbanićeva 35, 41000 Zagreb).

Duhovna obnova završena je svečanom euharistijom i procesijom s maslinovim grančicama na Cvjetnicu. Tako su kroz ova tri dana vjernici malo više razmišljali o svom životu, ispovjedili se, upoznali lik čovjeka koji će biti proglašen svecem, odlučili dostojnije nasljedovati rassetog Spasitelja te usprkos teškoćama, stresu i svakodnevnim krizevima, ojačali vjeru i nadu i tako se pripremili za najveći blagdan sv. vjere - Uskrs.

Stanka Vidačković

SINGEN Razgovor s Hercegovinom

(Iz serije Domovinski susreti)

Nitko na svijetu nema tako lijepu Domovinu kao mi Hrvati. Od sjevera do juga puna je ljepote i različitosti. Nažalost, tu ljepotu ovdje vani ne možemo osjećati, osim ono par dana na godišnjem. No, o njoj sanjamo, o njoj pjevamo, na nju mislimo i zbog nje smo svakodnevno zabrinuti. Što smo od nje dalje, sve nama je srcu milija. Ovdje u tuđini živimo okupljeni sa svih strana Lijepe naše. Često primjećujemo kako iz svojih domovinskih krajeva nosimo različita bogatstva, različite navike, pjesme, jela, pića, običaje... Svi ih imamo u srcu, u duši, u genima, ali se onaj moj susjed u crkvi, na zabavi, uz kavu malo može time pomoći, ako mu to ne pokažem.

„Rodila” mi se ideja kako bi bilo dobro povremeno „obići” svaki kutak Lijepe Domovine Hrvatske i u jednom nizu pod nazivom DOMOVINSKE ZAVIČAJNE VEČERISUSRETI „prošetati” svim tim krajevima i iz njih donijeti sve što nam imaju. I tako se „rodila” HERCEGOVAČKA VEČER, 2.3.

Bila je to večer velikog mnoštva ljudi okupljenih u okruhu od nekoliko stotina kilometara; iz nekoliko susjednih država i naroda iz svih krajeva Hrvatske. Bila je to večer Hercegovaca, i ne samo njih, nego večer Hrvata. Bilo je predstavnika iz svih naših domovinskih krajeva. AMATERSKO KAZALIŠTE „DIDAK” sa Širokog Brijega priredilo je neobično bogat i raznovrstan program. I dok se dvorana punila, vrijedni „kuhari” spremali su 16 vrsta jela iz Hercegovine. Znatiželjne oči „upijale” su imena raznih „starih” jela koja se nekada davno u djetinjstvu jelo. Nabrojimo neka: pečena janjetina, pršut, pečenica, sir iz „mišine”, pura sa kiselim mlijekom, japrak, sarma, punjene paprike-dolma, kupus sa suhim mesom, kisel kupus, domaće vino, loza itd... Čitajući sve ovo primijetio sam kod mnogih suze i nostalgiju za „davnim” danima i jelima. A jedan čovjek, Bože Čerkez, nije imao mira dok nije naručio svih 16 te ih poredao po stolu i do ponoći sve „dokrajčio”. Znatiželjne oči „susjeda” su se smijale i čudile.

Oko 500 – 600 osoba smješteno je „uvo do uva” u dvorani, a Didakovci počeli su program. Na pozornici prof. Andrija Zeljko i Zorica Jurilj. Uvode nas u tajnu Hercegovine. Kaže se:

„Hercegovina! Zemlja u kojoj u rasponu od samo stotinjak kilometara imate i more i visoke gore, tropsku žegu i polarni led, smokvu i bukvu, zemlju u kojoj se rodila bura i gdje je sve burno, i to je zemlja čije se ime izgovara resko kao munja i u kojoj je sveti Ilija postavio najviše svojih meta pa ih ustrajno promašuje, tko zna iz kojih razloga...

S kamena na kamen, ali ne s jada na čemer, zemlja puna kontrasta. Škrta, a bogata zemlja; krševita zemlja ali zemlja s najviše

kraških polja; suha zemlja – zemlja s bezbroj predivnih izvora s najbistrijom vodom na svijetu; nesnosna zemlja, a zemlja s najljepovitim travama.

Zemlja ponornica, poskoka, crnostrika, zemlja bačva i blavora, zemlja čempresa, olean-dera, mesliđana, nevena, smilja i bosilja.

To je zemlja šipka, duhana, koprive, hrasta i drine, zemlja suncokreta, loze, smokve i mandarina, zemlja krumpira, mrkve i pšenice, zemlja u kojoj se živjelo bremenitim vremenima usprkos. Zemlja je to u kojoj mnogima većina stvari izgleda naopako, a Hercegovac ih vidi i doživljava 'naoposum'.

Toj zemlji ni Gospa ne odolji i odlučuje pohoditi.

HERCEGOVINA, ukoliko, neponovljiva zemlja, jer što god ste za nju rekli, uvjereni budete nije dovoljno, gledano ovako ili onako...

Taj pjesnički, zanosni uvod već odavno znatnog i nadarenog „profe” kao da „povuče” masu za sobom u tu zemlju, u taj dio Lijepe naše kao kakav magnet, tako da je zainteresirala sve nazočne koji i nisu iz tih krajeva.

A onda u „jednom zavoju” krenusmo na drugu stranu života u Hercegovini, a to je ovaj svakodnevni, obični, jednostavni. Ljubomir Mikulić-Brajo, Jozo Pavković i Marko Knezović-Čopu kroz razne zgode iz svakodnevnog hercegovačkog života dadeše nam tisuće detalja za suze i smijeh, za razmišljanje i govorenje. Tisuću i petstotina kilometara oni su „prenijeli” cijelu Hercegovinu i tu je zadržali cijelu noć i još mnogo više.

I dok program traje, dolje u dvorani se pomalo „osvježavamo” sirom, pitom, civa-rom, a zalivamo ga domaćim vinom i sve skupa to nas baca u nestvarnu stvarnost rodnog ognjišta koje se u tuđini doživljava toplije nego što je kod kuće, i intimnije nego u najljepšim ugođajima.

Amatersko kazalište „Didak” priredilo je za sve nazočne jednu neizostavnu večer. Ovo im je bila ujedno i promotivna večer jer su taj status dobili nedavno i „promovirali” ga baš u malom Singenu, a ovo je i prvo u zapadnoj Hercegovini. Misliš, poštovani čitatelju, da se ovdje sve završilo. Ne! Ni govora! Na pozornicu stupa čovjek-orkestar ŽELJKO PENAVALA s Posušja, član ove družine, ali samostalni umjetnik, tek da se „Didakovci” malo odmore i „prizalogaje”. Taj čovjek ima „stotinu ruku”, jer sam i svira i pjeva i sve radi kao pravi veliki orkestar. Ima divni, opojni glas, tako da mami svojim pjesmama sve prisutne. Već je on bio za „Nikolausa”, a aplauz mu pokaza da se dobre stvari dugo pamte. Odvede nas Željko u svijet pjesme, i to one stare hercegovačke, a onda one druge-hrvatske.

U pauzama je nastupilo još puno gostiju. Dva narodna guslara. Vlado Mikulić došao je iz okolice Bruchsala a potječe iz Kočerina. Preljepim glasom i umjetničkim guslami prikaza nam pjesmu „Herceg-Bosno, Hrvatska te zove”. Znade ovaj čovjek svoj po-

Vlado Mikulić, narodni guslar

sao. A iza njega iz Bremena nam je došao zagusliti poznati guslar Ante Knezović i donese nam pjesmu: „Hrvatska poruka Srbiji”. Aplauzi, aplauzi. Ovaj Radišćanin je pretrpio puno za Boga i Hrvatsku, a njegove pjesme tu trpnju pretvaraju u ponos i nadu.

A veseli gangaši: Mijo-Mića Medić iz Sindelfingena i Ante Knezović iz Bremena, a oba iz Radišća, te Slavko Lasić iz Tuttlingena, a rodom iz Jara, začas, uz par proba, nastupiše skladno kao da godinama zajedno nastupaju. Dok publika sluša njihove pjesme, osjećam kao da će mnogi skočiti i pomoći im.

Opet mala pauza, a jela i pića sve je manje. Pura i raštika najprije pokazase „dno zdjele”. Ta stara jela koja su nas othranila bijahu ove večeri pravi specijaliteti.

Mi često i ne znamo koliko se bogatstva krije u pojedinim našim domovinskim krajevima iz kojih dolazimo. Tako su ovakve stvari pravi izazov. A još k tome, među nama živi toliko običnih malih ljudi koje je Bog nadario svojim darom posebnosti koje ovakvi susreti jednostavno otkrivaju. Gosp. Milan Kovač, pjesnik koji živi u Gematingenu, a porijeklom je iz Posušja, izrekao nam je nekoliko svojih krasnih pjesama tako da ga je glavni urednik „Vriska” prof. Andrija Zeljko odmah uvrstio među suradnike.

Na koncu uzdah: Dragi moj Bože, osjećam kako je moj narod u tuđini žedan svoga doma i svoga običaja, svoje riječi i svoga jela, svojih brda, kamenja i dolina, svoje Crkve i svoga Boga. Osjećam kako se kod mnogih stapaju osjećaji, suze i sjeta. Kako li pjesma stara i nezaboravna napaja njihovu dušu! Ali osjećam isto tako kako tuđina malo po malo (kap po kap, na slamku) „pije” njihovu krv, „čupa” živce i stapa sjećanje u čežnju. Možda nikad neostvarenu. Osjećam kako je naša Hrvatska puna neprocjenjivog bogatstva koje je često zaboravljeno i zamagljeno. Ali vidim i kako djeca imaju jedan drugi svijet koji je njima zanimljiviji, bliži i draži. Ni je to svijet oca i majke, a još manje svijet bake, djeda. Ali neka je Domovina u srcu našem i na ustima našim – jer to nam je svatinja naša.

Vladimir Ereš

Srebrepi pir u Moersu

Mate Musa i Ljuba rođ. Buntić iz Vel. Ograđenika, župa Čerin, proslavili su svoj srebrepi pir u Moersu.

Budući da su aktivni članovi naše Hrvatske katoličke misije ovdje na Donjoj Rajni (Niederrhein), a Mato i član našeg misijskog vijeća, samo je po sebi razumljivo da se čitavo jubilarno slavlje odvijalo u krugu naše misije.

Slavlje je započelo Misom zahvalnicom. Mato i Ljuba su započeli svoj brak prije 25 godina s Bogom (crkv. vjenčanjem). Prihvatili su i djecu: Dragana, Zdravka i pokojnog Peru (koji je 4 mjeseca poslije rođenja, da li je to bila ljudska nebriga, mi ne znamo, Bog zna, umro u bolnici u Moersu) kao dar Božiji. Kako im je Bog bio uvijek pratilac i pomoćnik, kroz svih ovih 25 godina i braka i života u tuđini, to su zaželjeli da s Bogom i svojim dobrim prijateljima proslave ovaj jubilej, da Bogu zahvale, uvjereni da je zahvala i najbolja preporuka za budući život, da ih on prati i u budućnosti.

Ljuba i Mate Musa

Poslije Mise veselje se nastavilo u sali Franziskushausa uz mnoštvo prijatelja iz čitavog ovog kraja (Essen, Duisburg, Moers), aktivnih članova naše misije, HDZ-a i drugih društava. Ne samo naših, nego i Nijemaca. Lijepo aranžirana večera i naša dobra muzika, „Duo Hagen“, stvorile su pravi štimung i dobro raspoloženje među okupljenim društvom. Svi su im od srca zaželjeli da ih Bog poživi, te i za zlatni pir ovako slavili.

pater Pavao Obrdaj

† Mirjani Brnadić u spomen

10. travnja, prošle godine, preminula je u Freiburgu/Br. Mirjana Brnadić u 16. godini života. Sahranjena je na zagrebačkom groblju Mirogoju. Draga Mirjana, živiš u našim srcima, mislima i molitvama. Neka te Uskrsli Gospodin pridruži slavi svoga Uskrsnuća.

Tvoji roditelji: Adam i Kata

Mirjana Brnadić

SIEGEN Oproštaj od orguljašice

Na Uskrs ove godine oprostila se od nas naša orguljašica gospodična Monika Krämer. Nakon studija u Bonnu, gospodična Monika

odlazi na praksu u Ameriku. Više od 10 godina vjerno je i požrtvorno svirala i vodila pjevanje u Hrvatskoj katoličkoj misiji Siegen. Gospodična Monika se toliko integrirala s našim narodom da je naučila hrvatski govo-

riti i pjevati. Volila je naš narod i zauzimala se za njega. Kao Njemica i povjerljiva osoba znala je vrlo brzo ukloniti mnoga nerazumijevanja između naše misije i njemačke župe. Već godinama prije svoga odlaska u Ameriku mislila je na nas i spremila nasljednika u orguljanju. Njezin sadašnji nasljednik je naš ministrant gospodin Josip Knezović, a u slučaju izbivanja, može ga zamijeniti i g. Ivan Mlinarević. Obojica tako dobro i stručno sviraju da mogu vrlo lijepo voditi pjevanje i sviranje u crkvi.

Zaslugom gospodične Monike naše bogoslužje je postalo raspjevano bogoslužje. Svi koji dolaze na Misu nose pjesmaricu „Slavimo Boga“ i svaki pjeva. Nijemci se dive našem raspjevanom bogoslužju.

Ovim putem, u ime Hrvatske katoličke misije Siegen, izražavam gospodičnoj Moniki i mladim orguljašima zahvalnost i čestitku!

Josip Jurić, voditelj misije

Oproštaj od misijske orguljašice Monike Krämer. Desno: misionar J. Jurić.

Pišu nam čitatelji

Ignacije, hvala što mi šalješ „Živu zajednicu“. Ima poučnih i zanimljivih stvari. U zadnjem broju (1-2, 1991.), zadnja stranica, spominješ jednu poznatu izreku. Latinoamerikanci bi rekli: „Non pasaran“, Talijani: „Non passeranno“. Doslovni je prijevod: „Neće proći“. Tebi i svima pozdrav i sjećanje.

fra Pavao Melada, Rim

Drago Uredništvo, čitatelji i prijatelji misija!

Uredništvu zahvaljujemo na redovitim slanju dragog lista koji nas uvijek i opet obrađuje. Zahvaljujemo svim dobročiniteljima na

njihovim darovima i isto tako na molitvama. Gospodin koji „proniče srca i bubrege“ neka bude plaća i nagrada. Za dragi i veliki blagdan Uskrsnuća Gospodinova želimo da „Živa zajednica“ zaista gradi živu zajednicu, zajednicu vjere i nade koja živi iz dana u dan u toj istoj vjeri i nadi i u svojoj osobnoj Uskrs. Uz čestitke i molitve želimo sretan, blagoslovljen i veseo blagdan Uskrsa uz bratske i prijateljske pozdrave.

Odani i zahvalni vam misionari

Anto i Dominko, P.O.Box, 110135 Solwezi, Zambia

Cijenjeni pater Ignacije,

Želim Vam reći jedno veliko hvala. Redovito dobivam „Živu zajednicu“. Kako je samo bogata sadržajem. U zadnje vrijeme posebno.

Puno je naših sestara pročitao. Tako puno saznajem što se sve tamo u dragoj zemlji događa. A o duhovnim i kulturnim rubrikama da i ne govorim. Srdačno Vas pozdravljam.

S.Terezija Batarilo, Visoko

Putositnica

Hrvatskim misijama (Rwanda-Zair)
u pohode (III.)

(27. 12. 90.–13. 1. 91.)

Prva pričeš

Ovo čovjek treba jednom i u Africi doživjeti. 288 prvopričesnika u jednoj misiji. Poseban je to doživljaj. Od svega tog mnoštva obućeno je bilo svega njih nekoliko. Koliko ih je bilo u bijelim haljinama, to bi se moglo nabrojati na prste jedne ruke. Svi su bili obučen i čisto, a što je neki komad odjeće bio prevelik ili pretijesan, to ništa ne znači.

Sjesti na eukaliptusove klupe mogli su samo odabrani, a to su slavljenci: prvopričesnici, njihovi roditelji i kumovi. Ostali su stajali na nogama, ali se nije primjećivala dosada ni nestrpljivost. Danas se pokazala praktičnost crkve kroz koju prolaze svi vjetrovi i magle.

Pomno sam pratio liturgijsko događanje: voditelji liturgije vode veoma znalački kroz zbivanje, čitači čitaju vrlo lijepo i tečno, a „scola cantorum” započinje pjesmu uz pratnju bubnja i još nekih jednostavnih priručnih glazbala. Pomislio sam da bi se za stidjeli mnogi europski svećenici!

Katehete i poglavari selâ označeni lentama boje papinske zastave. Ponosni su na to. Ne smetaju ni slikari ni kamermeni. Red je divan.

Propovijedi nisam razumio, ali sam zato vidio kako se sluša poruka, jer ne znaš jesu li mirniji oni u crkvi ili oni vani, oni koji sjede ili oni što stoje. To treba vidjeti. Otprilike su onakvi kao naša djeca pred zanimljivim crtičem.

Veoma lijepo me se dojmila cijela Crkva u hodu: to oni uvijek čine za prikazanje, jer se milodari ne sabiru nego osobno donose na oltar. I mimohod u paljenju svijeća, pred ispovijed vjere, bijaše veoma znakovit. To malo duže traje, ali to za njih ne igra preveliku ulogu.

Upamtit ću ovu prvu pričeš zbog dviju stvari: naučio sam prvu ruandsku riječ „Umubili wa Kristu” – Tijelo Kristovo, i zadivila me je zahvala s plesom uz pratnju bubnja.

Batkwa

Marko nas je poveo do svojih najboljih prijatelja, a to su siromasi koji se bave proizvodnjom bakara, do plemena Batkwa. Među njima je najmanje napretka. I danas rade kao i njihovi pradjedovi. Pokušala je Kanada to unaprijediti, ali je projekt propao i strši sada iznad sela isto kao kod nas nekađašnje komunističke zadrugue.

Povijest ih je povezala uz pleme Tici kojima su služili i bili im zabavljači. Ostalo je to i danas u njima, tako da je bilo dovoljno da jedna žena udari dlanovima par taktova i odmah su se sva djeca stala kretati u ritmu i plesati uz pjesmu koju su naučili u crkvi.

Stara godina

Odredili misionari da bi bilo dobro da ja odem večeres k našim sestrama u Totonde,

pa da sutra mogu njima i svijetu reći Misu. Pitao sam se, kakva će to biti Misa kad ja ne znam ruandski ništa doli „Tijelo Kristovo”?

Pred ponoć smo se našli pred Presvetim. To je valjda najdostojniji prijelaz iz vremena u vrijeme, pred njim koji je nad svakim vremenom.

Ugođaj je bio takav da se u Europi ne može ostvariti: zrikavci, neke kriještave ptice u šećernoj trski, svijeće kao pogrobljima i nijedna petarda, tišina.

Tišini sam postavio nekoliko pitanja. Kako se napušta Stara godina? Šetnja kroz prošlu godinu? Zbivanja u njoj? Zbivanja u Domovini? Žarišta nemira – ovdje, kod nas, u Zaljevu? Ulazimo u Novu, ulazimo u upitnik i bit će kako bude? Zapjevali smo „Tebe Boga...”

Nova godina

Neka sam i to doživio. Katehist je vodio bogoslužje, a ja sam samo izrekao hrvatski kanon. Bili su sretni jer su imali cijelu Misu, a ne samo službu riječi. Još su jednom ovako imali Misu na hrvatskom jeziku, tako da im je ovo danas bilo normalno. Katehist Ante, golobrado momče, nastupa sigurno kao da je prvi teolog.

Za stolom

Danas su za stolom, na ručku, sva braća i sestre u ovoj misiji: domorotke, naše sestre, misionari i mi gosti. Svečano okićen stol bogoto prekrit ovdje uobičajenim jelima, a ne nedostaje ni onih domovinskih. Bijaše svega, od manjoke do na raznju pečena janjca uz razna pića na čelu s urgwagwom (piće od banana).

Ovdje nije običaj zapjevati za stolom, jer bi to značilo da si nezadovoljan s ručkom ili podvorbom. Mi smo Hrvati zapjevali, jer nam ni ručak ne bi bio uslast bez pjesme. Domorotke su to razumjele pa da veselje bude veće dvije su se izgubile za kratko vrijeme i brzo vratile noseći bubanj.

Sveti je to instrument s čudesnom moći. Kako su se sestre probudile na njegov zvuk? Sve su se pretvorile u pokret koji je bivao življi i življi, tako da smo na koncu svi završili u kolu.

U tom igranju sve je ritam. Sestre Rwandke to igraju divno i s osjećajem kao da su profesionalne balerine. Divno ih je gledati i slušati. Tako je Nova godina propjevala, a bit će vremena i za plač, koji ni jednu do sada nije mimoišao.

Katastrofalci

Posjetili smo braću u misiji Kiwumu. Tu su fra Pero Vrebač, meštar u noviciatu i fra Vjekko Čurić, župnik. Ovdje smo se divili novoj crkvi, stotinama djece u katekumenatu, ujacima u tuđoj zemlji, gdje ne znaš je li ujak više odgovara njima ili oni ujaku. Ručali smo s fra Vjekinom „katastroflacima” (hendikepirana djeca) dosada najskromniji ručak iz najskromnijeg suda; spavaonica domaća, učionica radna. Ovo je već treća generacija. Fra Pera nosi ideal. Dao Bog da mu se i ostvari. Misijski trećoreci angažirali su se u otкупljivanju graha, soje, sirka da zaštite sirotinju i spriječe divljanje cijena. Kaže fra Vjekko da dosada dobro rade.

Proketo ratno stanje

Navratili smo u Kigali u hotel „Tisuću braća” da se informiramo o posjetu životinjskom parku L'Acagera. Rastuženi smo bili viještju da se u park ne smije. Toliko sam mu se veselio, toliko prevalio, tako blizu došao i sada u nj ne ući. Proketo ratno stanje gdje bilo da bilo.

(nastavlja se)

Mladi Afrikanci rado i angažirano sudjeluju u liturgijskom događanju

CRTICE IZ ŽIVOTA NAŠIH ISELJENIKA

Ljubav i socijalizam

„Kaki svatovi, taka i muzika!” reče fra Jure kad je Mirjana opisala propalu udaju s Heinzom. „Il kako bi fra Ambroz reka: On te privarija ka šta je socijalizam učinija s narodom – daš mutilo, pare i dušu, on ti prvo obeća raj na zemlji, a onda te kljuka bajkama i lažima ka seoska vračara!” Na odlasku će Mirjana prkosno: „Neću mu oprostiti ni jedne marke mog miraza, evo nek Ante bude svidok. Idem sve do Kohla, tako mi Gospe!” Ante se zacrvni: „Mirjana, čekam na te vani”. Fra Jure će nasmi-
jan: „Po onom što si rekla, moš svoj miraz zapisat u dimnjak! Di nema ništa, ne moš ništa ni uzet – makar Heinz štampa krive pare, ka naši prodavači magle u Beogradu!”

Kad su otišli, veli mi fra Jure: „Kako je još juče Heinza obožavala, a od sreće joj se lice sjalo ka rosa po travi! A nu je, huncut, opljačka nju i oca joj pa je ostavlja na cidilu, ka šta je socijalizam izigra cili svit!” Prije nego rečem onu staru o ljubavi, koja ne vidi dalje od nosa, uskoči u razgovor fra Blaško. „E brate Jure, nemoj bacat sve u politiku!” Fra Jure ga pogleda preko ramena: „Mož bit si smirija po koji brak, Blaško, al o ljubavi čakulaš bez mnogo mozga, ka naši drugo-
vi o ekonomiji!”

„Da me nesritni otac nikad s njim nije upoznao”, ljuti se Mirjana dok uz šutlji-
va Antu trči po Frankfurtu. Kad su stigli do katedrale, reče Ante odvažno: „Heinz je oca ti Peru tako dugo obrlači-
va i tuvio mu u mozak da će s novom firmicom brzo postat milijoneri, dok mu ni izmamija cila ušteđevinu, a onda pol na crno izgradili jednu kuću, Heinz kasira pare, pa nesta u magli!”

Za starog poštenjačinu Peru Heinz je imao prije svega jednu vrlinu: Pravi Nijemac, pun ideja, očigledno spretan i promećuran. Da je k tome znao umiljato govoriti, bio uvijek dobro obučen te stalno zveckao s markama u džepu kao da su čisti dukati, navelo Peru, da mu s velikom nadom predstavi svoju jedinicu. Kasnije je fra Jure prorokovao: „Boj se najviše đavla kad se pokazuje u humanom licu!” Što ga je zidar Ante od kreditiranje Heinzove firme i od slije-
pog povjerenja u njega odgovarao, za Peru je to bila samo ljubomora. Primi-

jetio je odavno da se Ante vrti iza Mise oko Mirjane. Naši ljudi gledaju često u Nijemcima onaj ideal na koji su u domovini od 1945. godine uzalud čekali – „al u svakom žitu ima kukolja”, govori fra Jure. Mirjana se također od svojega novog njemačkog zaručnika dala obmanuti pa je uz njega očekivala ljepšu budućnost nego u običnom zidaru sa sela. Zato nije trenula okom, kad bi je Heinz nedjeljom počeo pozivati na piknik u svoju „vilu” blizu Wiesbadena. K tome je iskusni Heinz u njoj vješto znao probuditi taštinu i tjelesnu ljubav – ne samo da je kod toga brzo zaboravila vjernog Antu, prijatelja iz djetinjstva, nego zanemarila par puta i obaveznu Misu, a da nije čvrsto pazila na sebe, izgubila bi djevojačku čast. Da je ona „vila” bila drvena vrtlarska kućica, k tome samo iznajmljena, i da je njezin otac Pero u ime miraza Heinzu već uručio (osim svojih novaca, uloženi u firmi) 20.000 maraka, niti je ona to slutila niti bi to vjerovala, onako zablještenu bajkama o raju na zemlji. Na vrat na nos oni se zaručili.

Kratko iza toga Heinz se sve češće počeo ispričavati da mora u Wiesbaden na poslovne razgovore, dok cijeli njegov sjaj nije jednog dana otpao kao lak sa zida i cijeli Mirjanin san se rasplinuo kao mjeburi sapunice. „Poslove” je naime Heinz već dulje „vodio” u poznatoj kokkarnici Wiesbaden, dok nije spiskao ne samo cijeli imetak zajedničke firme, nego i Mirjanin miraz. „Nisu samo oni iz Beograda Balkanci”, govorio fra Jure u sličnim zgodama, „neko se šepiri u Wiesbadenu, neko se gizda s vilama na Jadranu i s najmodernijim oružjem za „narodnu armiju”, sve naravno na grbači naroda i na kredit lakovirni kapitalista!”

Kad je Mirjana, nakon tvrdokornih istraživanja, uspjela Heinza pronaći u jednom tajnom stanu, on joj se u lice grohotom nasmijsao. „Zar si očekivala, da ću oženiti prostu seljanku s Balkana?” Razočarana, ona srdito skoči na njega kuhinjskim nožem, a on je sistematski i dobro izmlati – bolje neg svaki „Balkanac” – tako da je ostala, više mrtva neg živa, satima ležati na podu, a on zauvijek nestao, poput njegove firmice. Istučena do zla Boga, ali još vi-

še uvrijeđena u svojoj časti i ljubavi, s mukom se odvukla kući. Na mučnom, polaganom putu od Rödelheima do roditeljskog stana u Bornheimu, stalno je mislila, kao u magli, na ono što je fra Jure na Misi govorio o ocu Antiću: „Već trudna s budućim Antom, usred oluje na ribarskom brodiću blizu klisura Prvića, njegova mater tada je zavitovala buduće dite, ako se spase, svetom Anti Padovanskom – i Bog nju i muža joj Tomu na Antin zagovor spasija iz teške bure u blizu Prvić Luku. Kašnje je oni mali zavitnik posta otac Ante Antić, veliki pomoćnik bidnih i nesritnih”.

Dok je zbog teških unutrašnjih povreda tjednima ležala u bolnici Marienkrankenhaus, pod njegovom požrtvovnih čas-
nih sestara, često je pod visokom temperaturom glasno govorila, a sestre o tome kasnije izvijestile fra Juru: „Oče Antiću, ako me Bog spasi od ove bide duše i tila, zavitujem prvo dite Bogu i Crkvi! Moj virni Ante sigurno nema ništa proti toga!”

Iza povratka u stan, oca joj Pere nije više bilo – izgubio firmicu i zaglibio u teške dugove kod radnikâ, poreznog ureda i kod bolesničke blagajne, pa se od zatvora spasio bijegom u Jugu, a Mirjanin miraz zauvijek nestao. Samo je „obični zidar”, seljanin Ante, prijatelj iz djetinjstva, ostao uza nju i mater joj, hrabrio ih i na koncu Mirjanu oženio.

Kod vjenčanja u misijskoj kapelici reče fra Jure: „Dok se oni ludi Heinz s tobom igra’ ka maćak s mišem, ja sam zajedno s tvojim virnim mužem molio ovdje oca Antića da te izbavi iz šaka dušmana. Ante je zatim strpljivo čeka, da ti se srce i duša smire”. Dok se Ante blaženo smijucka, a Mirjana stisne zube, zaključuje fra Jure u šali: „Fizička ljubav, seks, kako se moderno veli, odnosi se prema pravoj, punoj ljubavi u braku, ka socijalistički veterinar prema duhovnom vođi, ka šta je bio otac Antić. Veterinar gleda i reže teletu samo bolesne udove, socijalizam nikad ne traži dušu, u njega nema mista ni za Boga ni za čovika! Nek vas puna ljubav ljudska i Božja orosi ka kiša što natapa plodnu zemlju! Idite sad pa se razvedrite jedno s drugim, u tilu i duši!”

Ivo Hladek

Armes Deutschland

Ein Kommentar zur Einheit Deutschlands

Deutschland ist eins geworden. „Wunder geschehen“ (ein Lied), auch heute noch. Und diese Einheit ist nicht errungen, sie ist geschenkt worden. Der Bundeskanzler hat, mit gutem Instinkt, im richtigen Moment richtig gehandelt.

Die Deutschen haben die Einheit gebührend gefeiert. Das ist richtig so. Einheit ist ein Gut, das man schätzen und lieben soll. Auch die Einheit eines Volkes. Ob die Einheit Vorrang vor der Freiheit haben darf, wie es in der Nationalhymne heißt, „Einigkeit, Recht und Freiheit“, dies scheint mir sehr fraglich und eine solche Meinung kann schlimme Folgen für die Politik (Einheit Jugoslawiens – ohne Freiheit, Einheit der Sowjetunion – ohne Freiheit für die baltischen Staaten und Selbstbestimmung für andere Nationen).

Die Feier ist nun vorbei. Und mancher hat noch immer die Katerstimmung (Ersatz für den Karnevalsausfall). Nicht nur Politiker. „Wer soll das bezahlen“ (Karnevalsschlager), was wird das kosten?

Die Fragen scheinen berechtigt. Vernünftige Menschen handeln so. Sie wollen es wissen. Aber wenn eine der stärksten Industrienationen der Welt jammert, dann ist das beschämend. Armes Deutschland, müssen wir sagen!

Ist diese Generation der Herausforderung nicht gewachsen? Wovor fürchtet man sich eigentlich? Etwas vom Eigenen abzugeben, teilen zu lernen, worüber der Bundespräsident R. von Weizsäcker gesprochen hat? Und die Kirchen? Wo sind sie?

Die Einheit zum Nulltarif?

Einheit von Europa, auch zum Nulltarif? Die Deutschen wollten auch den Golfkrieg zum Nulltarif. Der Friede – ist er auch zum Nulltarif zu haben?

Die Deutsche Bischofskonferenz mischte sich auch in die Alltagspolitik zum Nulltarif ein: Aufforderung „Stoppt den Golfkrieg“! Wer sollte ihn stoppen? An wen wurde die Aufforderung gerichtet? Wer war der Adressat?

Die Deutsche Bischofskonferenz verabschiedete auch einen „Appell“ gegen das Blutvergießen im Baltikum. Wieder zum Nulltarif. Es hört sich schön an, es ist sogar modisch, und es kostet nichts. So kann man Saddam Hussein auffordern, an ihn appellieren, das Ausmerzen von Kurden einzustellen, aber die Kurden haben nichts davon. Man spricht nicht mal vom Recht der Kurden auf einen eigenen Staat, wie im Falle der Palästinenser. Da gelten zwei Maßstäbe. Warum? Die Palästinenser haben das Recht auf einen eigenen Staat. Und die Kurden?

„Die Würde des Menschen ist unantastbar“, so lautet der 1. Artikel des Grundgesetzes. Dies war auch das Motto der Ausländerwoche 1990 und der diesjährigen Fastenaktion Misereor. Aber die Würde des Menschen ist nicht zum Nulltarif zu haben. Sie kostet auch etwas: Mut, Einsatz, Geld auch.

Die Deutschen und die Einheiten

Die Deutschen hätten längst eins sein können, aber in Unfreiheit. Sie haben die Freiheit der Einheit vorgezogen.

Die Kroaten und die Slowenen wollen frei sein, sie ziehen die Freiheit der Einheit vor. Die Deutschen sind für die Einheit Jugoslawiens, wenn es auch da Unterdrückung von Albanern und anderen Nationalitäten gibt. Sie sind auch für die Einheit der Sowjetunion, des Iraks auch. Wo ist da die Logik?

In der ehemaligen DDR wurden deutsche Terroristen ausgebildet. Und die Deutschen wundern sich darüber. In Jugoslawien sind palästinensische Terroristen ausgebildet worden. Die deutschen Terroristen konnten sich vor einigen Jahren in Jugoslawien frei bewegen.

Warum sind die Deutschen für die Einheit von Sowjetunion und Jugoslawien? Weil sie Angst haben vor einer neuen Flüchtlingswelle. Das kann man verstehen. Aber was soll dann das ganze Gerede von Menschenrechten? Zum Nulltarif sind sie nicht zu haben.

P. Mato Kljajić, Aachen

Ermutigendes Wort des Frankfurter Stadtsynodalrates

Liebe Kroatische Gemeinde in Frankfurt, der Frankfurter Stadtsynodalrat hat in seiner Sitzung, März 1991, auch die aktuelle Situation in Kroatien und Slowenien erörtert.

Dabei wurde das Streben nach Freiheit und Demokratie gewürdigt. Mit großer Besorgnis wurden die zum Teil gewaltsamen Auseinandersetzungen zur Sprache gebracht und der Opfer gedacht.

In dieser schwierigen Situation um die Verwirklichung des Selbstbestimmungsrechts Ihres Volkes ist es dem Stadtsynodalrat ein Anliegen, seine Solidarität mit den Schwestern und Brüdern der kroatischen und slowenischen Gemeinden zum Ausdruck zu bringen.

Wir fühlen uns mit Ihnen im Gebet verbunden und erbitten von Gott eine gerechte Lösung, die Ihren Völkern Frieden und Freiheit bringt.

In Verbundenheit

Klaus Greef, Stadtdekan von Frankfurt

ŽIVA ZAJEDNICA

Herausgeber:

Kroatisches Oberseelsorgeamt in Deutschland · 6000 Frankfurt a. M. 50
An den Drei Steinen 42 · Tel. (069) 541046

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić

Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija

Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić,
Stanka Vidačković, Ivek
Milčec, p. Stjepan Maleš,
Jura Planinc, Ivan Bošnjak

Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina

Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der
Stadtsparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl

6082 Mörfelden-Walldorf 2

Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH

6082 Mörfelden-Walldorf 1

Postvertriebsstück · D2384E · Gebühr bezahlt:

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-Walldorf